

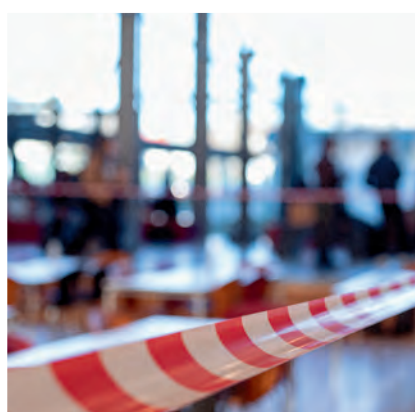
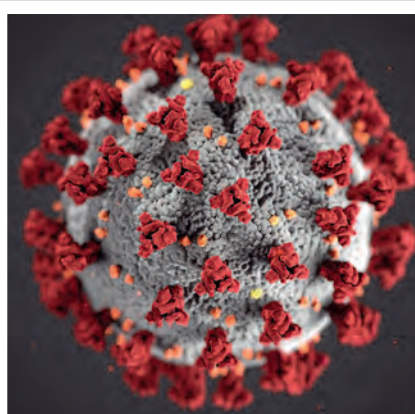
● **Reportasje** | 20 Stengte skoler i Buenos Aires ● **Glimt** | 33 Poliovaksine i 1956 ● **På tavla** | 34 Leder, kjenn deg selv ● **Innspill** | 40 Skjønnlitteratur gir livsmestring ● **Kronikk** | 48 Barnas egenleik trumfer alt

UTDANNING

3

26. FEBRUAR 2021

utdanningsnytt.no

ETT ÅR MED PANDEMI

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debat- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

FOTO CDC GOV/ILLUSTRASJON KRISTIN SLOTTORØY

Innhold

Aktuelt	4
Aktuelt navn	8
Hovedsaken	10
Pandemien i Argentina	20
Pandemien i verden	24
Pålogga	28
Friminutt	32
Glimt	33
På tavla	34
Innspill	36
Debatt	42
Kronikk	48
Kryssord	52
Lov og rett	53
Fra forbundet	54
Medlemstilbud	56

● En lovfestet rett skal ikke dras i tvil 39

Alle samer har rett til samiskundervisning, uavhengig av hvor de bor, skriver innspill-forfatter Piera Heaika Muotka.

FOTO PRIVAT

18

● Nettskole siden mars 2020 i Argentina

Skoleåret varer fra 1. mars til midten av desember, men midt i mars 2020 stengte verdens 8. største land helt ned.
– Jeg savner kamera-tene mine, sier Lucas Llosa-Altinger (16).

I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utga er av bladet i pdf-format og som e-blad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

● **Digitalt kvantesprang i skolen**

Mange lærere diskuterer og deler nå undervisningsopplegg i sosiale medier. Det kan gi ettervirkninger når pandemien er over. Anne Bergvad er blitt godt vant til å undervise digitalt.

● **Kronikk: Skolen må ta større ansvar for barnas egen bevegelseskultur**

Når vi vet at elever i kroppssøvingstimer er i ro 50-75 prosent mer av tiden enn ved egenstyrt lek/idrett, er én time kroppssøving per dag både en dårlig løsning og ressursløsning, skriver Asbjørn Flemmen.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2020: 168 193

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Ålgård Offset
<https://a-o.no>

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Mer informasjon:
presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

I denne utgaven av Utdanning forteller flere f a førstelinja om året som gikk. Foto (fra v. mot h., ovenfra og ned): Ole Martin Wold, Sonja Holterman, Joakim S. Enger, Ingun A. Mæhlum, CDC.gov, Joakim S. Enger, Torbjørn Tandberg, Maja Ljungberg Bjaaland, Sonja Holterman.

Leder: Steffen Handal

1. nestleder: Terje Skyvulstad

2. nestleder: Hege Valås

Sekretariatssjef: Lars Erik Wærstad

● **Leder**

Kaja Mejlbø | Ansvarlig redaktør

Gi lærerne trygghet og en kølapp

De har stått på i snart ett år nå; lærerne, rektorene, styrerne og andre ansatte i barnehager og skoler. De har snudd seg rundt gang på gang, lagt nye planer og tilpasset både hverdagen og undervisningen etter stadig nye smitteutbrudd og tiltak. Alt sammen for at barn og elever skal få både det tilbudet og den opplæringen og omsorgen de trenger.

I denne utgaven av Utdanning har vi snakket med fle e av dem som har stått i førstelinja i året som gikk. Barnehagestyrer Randi Faanes slo meg som en handlekraftig optimist da vi intervjuet henne første gang i mars i fjor. Jeg er imponert over at hun fortsatt kan snakke om 2020 med overskudd, og refle tere over hva de tar med seg videre.

En positiv konsekvens av pandemi-året er at det er blitt så tydelig hvor viktig barnehager og skoler er. For trivselen, tryggheten og ikke minst opplæringstilbudet til barna våre, og for at du og jeg i det hele tatt skal få utrettet noe som helst på hjemmekontoret.

Vi er mange som er takknemlige for jobben som er gjort. I en undersøkelse Opinion gjennomførte for Utdanning for jul, svarte seks av ti at de som en følge av pandemien har fått økt respekt for jobben lærerne gjør. I foreldreundersøkelsen svarer ni av ti at de er godt fornøyde med korona-barnehagen.

Dessverre er hverken takk eller respekt nok til å holde barnehager og skoler åpne i fortsettelsen.

Med stadig nye mutantutbrudd er det helt nødvendig at smittevernveilederne i skoler og barnehager revideres, lærernes arbeidsforhold trygges og de får en plass i vaksinekøen.

Da Norge stengte i mars i fjor, satte smittevernmyndighetene opp en liste over de yrkene som ble sett på som samfunns-kritiske. Den lista inkluderte ansatte i skoler og barnehager. Er det vanskeligere å gjøre det samme når vaksinene skal prioriteres?

Å gi lærerne en kølapp er ikke å ta dosene fra gamle og syke. Det er å vise at man mener det man sier: at lærerne faktisk er helt avgjørende for at konsekvensene av pandemien ikke skal bli for store og for at lidelsene ikke skal bli for mange.

Vi hadde håpet at denne utgaven skulle markere slutten på koronakrisen. Men hverken pandemien eller dugnaden er over riktig ennå. Heldigvis er lærerne, lederne og styrerne villige til å stå i førstelinja enda litt til. Om de får vernet de trenger.

Kartleggingsprøver

Nye progresjonsprøver har skapt debatt:

Melby vil måle elevenes framgang

En ny kartleggingsprøve skal vise elevenes faglige framgang, foreslår kunnskapsministeren. – Ideologisk motivert hastverksarbeid, er tilbagemeldingen fra opposisjonen.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

– Det er ikke uventet at nasjonale prøver skaper debatt, men jeg ble overrasket over kritikken, sier kunnskapsminister Guri Melby.

16. februar kom nyheten om at hun ønsker en ny type elevkartlegging i skolen.

Oppdraget som nå skal gis til Utdanningsdirektoratet (Udir), er å lage en todelt form for nasjonale prøver. Den ene delen skal være nasjonale prøver, som vi kjenner i dag. Den andre prøven skal være en progresjonsprøve, som blant annet ved hjelp av teknologi skal tilpasses elevens nivå. Tanken er at progresjonsprøvene skal erstatte dagens kartleggingsprøver, karakterprøver og læringsstøttende prøver.

Melby uttalte også at hun ønsket å gjøre prøven obligatorisk.

– Men jeg har også presisert at målet er at ikke omfanget av tester og kartlegging skal øke totalt sett, sier hun.

– Men dagens kartleggingsprøver er frivillige?

– Ja, men antallet prøver øker altså ikke når vi erstatter kartleggingsprøvene med en progresjonsprøve.

Opposisjonen er overrasket

Opposisjonen på Stortinget var likevel raskt ute med kritikken. Til Utdanningsnytt.no omtalte Arbeiderpartiets Torstein Tvedt Solberg Melbys plan som «ideologisk motivert hastverksarbeid».

– Hadde bakgrunnen for disse prøvene vært de nye læreplanene, hadde det kommet for lenge siden. Dette fremstår først og fremst som ideologisk motivert og nok et utspill fra høyresiden om måling og testing i skolen, sa Tvedt Solberg.

Kunnskaps- og integreringsminister Guri Melby (V) vil ha en ny type kartleggingsprøve.

FOTO TERJE BENDIKSBY/NTB

Både han og Senterpartiets Marit Arnstad var overrasket over at denne prøveomleggingen kom nå. De festet seg også ved at Melby uttalte at nasjonale prøver ikke er et godt nok verktøy for å fange opp vurdering av hver enkelt elev.

– Det er en alvorlig innrømmelse i den uttalelsen. Hun sier faktisk at de nasjonale prøvene ikke er det de skal være, sa Tvedt Solberg.

– Etter anbefaling fra direktoratet

– Feil, svarer kunnskapsministeren.

– Vi er nødt til å oppdatere de nasjonale prøvene i forbindelse med Fagfornyelsen. Vi står der hvor det vil bli vanskelig å sammenligne resultatene med tidligere år, ettersom læreplanene er endret. Derfor er dette riktig tidspunkt å gjøre omleggingen, sier Melby.

– Det er heller ikke et politisk initiativ, men noe vi gjør etter anbefaling fra Utdanningsdirektoratet (Udir). Om det er noe som er politisk motivert, er det kritikken fra Arbeiderpartiet.

Kunnskapsminister Guri Melby viser til rapporten «Prøver i fagfornyelsen», som Udir publiserte

i september i fjor. I rapporten gjør direktoratet rede for kunnskap og erfaringer fra 15 år med nasjonale prøver og kartleggingsprøver. Det kommer blant annet frem at lærere savner bedre verktøy for å måle elevenes progresjon.

På første side av rapporten understrekes det at formålet er å «åpne opp for gode diskusjoner», og at den derfor ikke inneholder en detaljert anbefaling. Samtidig heter det at «vi mener at den mest treffsikre måten å ivareta alle brukernes behov på, er å kombinere to ulike prøvetyper; En prøvetype som er utviklet for å ivareta behovet for støtte til styring og kvalitetsutvikling og en annen prøvetype for støtte til underveisvurdering.» De skisserer også hvordan det kan løses med en prøve som er som dagens nasjonale prøver, og en progresjonsprøve.

– Poenget til direktoratet er at noen av de svakhetene vi ser ved nasjonale prøver, er at de ikke er blitt brukt nok av skoler og lærere som grunnlag for å tilpasse opplæringen. Det kan en slik progresjonsprøve løse, sier Melby.

Yrkesfag

Koronakrisen rammer stadig flere kokkelæringer.

ILL.FOTO WENCHE SCHJØNBERG

Koronakrisen sender flere og fler kokkelæringer hjem

461 læringer er permitterte, ifølge Utdanningsdirektoratets oversikt for februar. Hotell- og restaurantfag er verst rammet.

TEKST Wenche Schjønberg, redaktør i Yrke

Direktoratet har jevnlig hentet inn tall på hvor mange læringer som er permittert på grunn av koronakrisen. I april i fjor var 4400 læringer permittert. I påfølgende måneder kom flere og fler læringer tilbake på jobb. Men da bølge to rammet Norge rett før nyttår, ble igjen flere læringer sendt hjem. Nå er 461 læringer rammet, dette er en økning på 32 permitterte sammenlignet med for to uker siden.

Verst er det innen restaurant- og matfag. Her er nå 17 prosent av lærlingene permitterte. Kokkelæringerne er spesielt hardt rammet, over halvparten av alle permitterte læringer i uke 7 var kokkelæringer.

Siden 1. mars i fjor er totalt 51 læringer sagt opp som følge av koronakrisen. Disse kan ha fått ny læreplass eller tatt fagbrev etterpå.

Andelen permitterte i de andre områdene er svært lav. 1 prosent av lærlingene i design og håndverksfag er permitterte, 0,7 prosent av lærlingene i service og samferdsel, 0,3 prosent av lærlingene i bygg- og anleggsteknikk og 0,2 prosent av lærlingene i elektrofag.

Organisasjonene er informert

Hun reagerer på at opposisjonspolitikere synes oppdraget om å utvikle disse prøvene kommer brått på.

– Rapporten har vært kjent siden september i fjor.

– Stortinget har også bedt om en gjennomgang av hele vurderingssystemet. Hvorfor gjøre denne endringen for gjennomgangen er gitt?

– Hvis vi skal ha nasjonale prøver som er oppdatert med tanke på Fagfornyelsen innen 2024-2025, må vi starte nå. Jeg mener det vil være feil å avvende alle mindre endringer i vurderingssystemet til den store gjennomgangen er gjort. Det vil ta altfor lang tid.

– Stortinget bestilte også at gjennomgangen skulle involvere organisasjonene. Hvordan skal de få uttale seg om endringene?

– Organisasjonene er informert. Da rapporten fra Utdanningsdirektoratet ble klar, fikk refeansegruppen for Fagfornyelsen den med en gang, og der sitter organisasjonene. Forslaget om å dele prøvene i to, med en ny progresjonsprøve, har vært tema i flere møter med refeansegruppen, og de har vært invitert til å komme med innspill underveis.

14 millioner på ny kartleggingsprøve

I april i fjor skrev Utdanning/Utdanningsnytt om arbeidet med å lage nye kartleggingsprøver. Det oppdraget, med en prislapp på 14 millioner kroner, var satt ut til en gruppe forskere ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo.

Melby avviser at det er dette arbeidet som nå er blitt til den nye progresjonsprøven.

– Nei, de to tingene har ikke med hverandre å gjøre. Men vi må også oppdatere de prøvene vi har i dag.

– Er det ikke mye å bruke 14 millioner på det, dersom prøvene skal skrotes?

– Nei, den planlagte progresjonsprøven vil først være klar til bruk skoleåret 2024/2025.

Etter planen skal arbeidet med de nye kartleggingsprøvene avsluttes i 2023, men første testgjennomføring av prøvene skjer i år.

Nasjonale prøver fortsatt for alle

Nasjonale prøver har vært heftig debattert i flere år. Senterpartiet går til valg til høsten på å gjøre dem til utvalgsprøver. Det samme har også Utdanningsforbundet tatt til orde for.

Men Melby ønsker altså fortsatt at de skal være obligatoriske. Det samme gjelder de nye progresjonsprøvene.

– Det er mitt ønske foreløpig. Tanken er at man skal kunne være sikker på at man følges opp bedre ved alle skoler, i alle kommuner. Det sikrer oppfølgingen av elevene også dersom de flytter eller bytter skole. Men dette er en av tingene vi drøfter, og får jeg tydelige råd om noe annet, vil vi vurdere det, sier hun.

– Tanken er også at prøvene ved hjelp av teknologi skal kunne tilpasses den enkelte elev. Men er dere sikre på at teknologien blir så presis at den vil kunne fange opp akkurat hvilke temaer i et fag, elevene er sterke eller mindre sterke i? En elev kan jo for eksempel være god i brøk, men ha store problemer med algebra.

– Det er målet, men det er også det vi må finne ut av. Lykkes vi, vil det gi lærerne detaljert informasjon om eleven, og gi elevene en bedre prøveopplevelse. Noen elever opplever at de ikke får til noe på slike kartleggingsprøver. Det er en dårlig opplevelse for dem, og dårlig informasjon til læreren. Det blir spennende å se hvor treffsikre slike progresjonsprøver kan være, hvilke fag de kan brukes i, og hvilke ferdigheter de kan teste.

– Og dessuten, sier Melby, vil en slik prøve sørge for at ingen trenger å få fritak fra prøvene. Alle vil få spørsmål de kan svare på og tester de kan mestre.

Rettelse

På side 16 i forrige utgave av Utdanning var det et bilde av Hanne Kristin Naug Solvang, mens det under bildet sto navnet til Anika Jordbru og et sitat fra henne. Vi beklager forvekslingen.

● Barnehage

Ni av ti foreldre er fornøyde

Norske foreldre er godt fornøyd med barnehage-tilbudet, selv etter et krevende korona-år. Men matservering scorer dårligere etter at pandemien traff landet.

Selv om mange barnehager måtte drive under smittevernrestriksjoner i fjor, er foreldrene like fornøyd med tilbudet som tidligere, viser tall fra Utdanningsdirektoratet.

Koronaen påvirket barnehagedriften mange steder. 4 prosent av barnehagene har hatt helt stengt i løpet av høsten og 9 prosent delvis stengt. 33 prosent har hatt redusert åpningstid i perioder.

93 prosent er fornøyde

I den årlige kvalitetsundersøkelsen svarer likevel 93 prosent av foreldrene at de er svært eller ganske fornøyd med barnehagen. Det ligger på samme nivå som året før.

– Det viktigste er at barna trives og har det bra. Derfor er jeg glad for at så mange foreldre er fornøyd, selv når koronasituasjonen har påvirket tilbudet til barna. Det viser at de ansatte gjør en god og viktig jobb, sier kunnskapsminister Guri Melby (V).

Det som skiller seg ut i negativ retning, er mattilbudet. I fjor svarte 62 prosent at de var fornøyd, mot 76 prosent året før. Det kan skyldes at flere barnehager har endret eller fjernet tilbudet om mat til barna under pandemien.

I undersøkelsen går det fram at foreldrene er spesielt fornøyd med at barna trives og er trygge på personalet (97 prosent). I år er også flere enn tidligere fornøyd med hygiene (88 prosent).

Bemanningskrav er nådd

Nesten alle norske barnehager, 99 prosent, oppfyller kravet om bemanning. Fra august 2018 ble det innført krav om én ansatt per tre barn for de yngste og én ansatt per seks barn for de eldste. Kunnskapsministeren sier dette har vært en viktig satsing for regjeringen.

Den årlige kvalitetsundersøkelsen viser at foresatte er godt fornøyd med tilbudet barna har fått under pandemien.

FOTO GORM KALLESTAD/NTB

– Utviklingen går riktig vei. Samtidig er det fremdeles for mange barnehager som ikke har nok barnehagelærere. Pedagoger har en nøkkelrolle i arbeidet med å heve kvaliteten på tilbudet, sier Melby.

Sju av ti oppfyller pedagognormen

Ifølge pedagognormen skal barnehagen ha én pedagogisk leder per sju barn for de yngste og én per 14 barn for de eldste. 69 prosent av barnehagene oppfyller pedagognorm uten dispensasjon. Det en økning fra 64 prosent året før.

Melby sier arbeidet fortsetter med å styrke kompetansen i barnehagene.

– Målet vårt er å øke andelen barnehagelærere til 50 prosent av de ansatte, sier hun.

Den årlige barnehageundersøkelsen ble innført for fem år siden. 128.000 foreldre deltok i fjorårets undersøkelse. ©NTB

● Barnehage

Forskrift om sovevakt forsinket

● Høsten 2019 sendte Helse- og omsorgsdepartementet forslag til ny forskrift på høring. På grunn av håndteringen av pandemien vil det tidligst bli en endring i juli i år, skriver Barnehage.no.

I høringsbrevet som departementet sendte ut høsten 2019, foreslås det blant annet tydeligere krav til utforming av uteområder og lokaler og forebygging av skader, ulykker og alvorlige hendelser, blant annet gjennom tilstrekkelig bemanning.

Den 3. januar 2019 falt en gutt på ett år trolig ut av barnevognen under soving. Han ble hengende fast med en stropp rundt halsen og døde av skadene. I etterkant av den tragiske hendelsen gikk debatten om hva slags tilsyn man kan kreve under soving i barnehagene.

● Studiebarometeret

Lærerstudentene er minst tilfredse med studiene

Pedagogstudentene er bekymret for økt frafall i lærerutdanningene etter at studentene melder om svekket undervisningskvalitet i koronaåret 2020.

TEKST Jørgen Jelstad |jj@utdanningsnytt.no

Funnene stammer fra Studiebarometeret, en årlig spørreundersøkelse blant studentene. De rundt 30.000 studentene som har svart, blir blant annet spurt om hvor tilfredse de er med studieprogrammet de følger.

Her havner grunnskolelærer- og lektorstudentene nederst på listen. Kun studentene i hotell- og reiselivsfag er mindre tilfredse.

– Jeg er bekymret for hvordan pandemien har gått ut over kvaliteten på lærerutdanningene og er redd for økt frafall i utdanningene, sier leder av Pedagogstudentene, Elise Håkull Klungtveit, i en pressemelding.

– Frafall i lærerutdanningene kan øke, advarer Pedagogstudentenes leder Elise Håkull Klungtveit.

FOTO PS

ret for studiekvaliteten under pandemien, har vi gjennomført en undersøkelse blant våre medlemmer som viser at fire av ti melder at de har lært mindre enn forventet i praksis under pandemien, sier Klungtveit.

– Skikkelig kjipt år

Studentene svarer også at de er blitt mindre motiverte og mer ensomme under pandemien. Men flertallet tror ikke pandemien vil forsinke dem i utdanningsløpet.

– Det har vært et skikkelig kjipt år for mange studenter, så jeg har stor forståelse for at det er vanskelig å holde motivasjonen oppe. Derfor er jeg veldig glad for at flertallet av studentene tror de kommer til å gjennomføre utdanningen sin som planlagt, sier minister for forskning og høyere utdanning Henrik Asheim (H) i en pressemelding.

Sju av ti studenter mener at de har fått et dårligere faglig utbytte av undervisningen etter innføringen av smitteverntiltak. Omtrent like stor andel synes undervisning på nett var mindre motiverende.

Mange har mistet praksis

Samtidig viser tallene at norske studenter i all hovedsak oppgir at de er fornøyde. Snittet er på 4, hvor maksskåren er 5. Grunnskolelærer- og lektorstudentene har et snitt på 3,8 på dette spørsmålet. Samtidig har lærerstudiene ligget i bunnsjiktet over tid.

– Når grunnskolelærer- og lektorstudentene igjen er minst fornøyde med utdanningene sine, forventer jeg at det nå tas grep for kvaliteten i disse utdanningene, sier Klungtveit.

Hun mener det nå blir særlig viktig å følge opp førsteårsstudentene som har fått en veldig dårlig start på studietiden. Flere lærerstudenter har også opplevd å få avlyst praksisopphold i 2020.

– Fordi vi har vært ekstra bekym-

Religionsstudenter er mest fornøyde, med en gjennomsnittsskår på 4,3 i undersøkelsen Studiebarometeret. De som studerer hotell- og reiselivsfag er helt nederst, med 3,6.

ILL. FOTO MOSTPHOTOS

● Utslipp av klimagasser

Flyreiser er UDFs største synd

Klimaavtrykket til Utdanningsforbundet tilsvarer avtrykket fra kommunale aktiviteter i en kommune på 10.700 innbyggere, viser forbundets første klimaregnskap.

TEKST Kirsten Ropeid

Dette er første gangen forbundet har fått en oversikt over sine klimautslipp. Regnskapet viser et totalt klimafotavtrykk på 10.700 tonn CO₂. Det består nesten utelukkende av indirekte avtrykk av innkjøp av varer og tjenester. Halvparten av utslippa kommer fra reiser, opphold og bevertning. Flyreiser er den største enkeltposten i regnskapet. De står for 24 prosent av avtrykket.

Ingeniør- og arkitektfirmaet Asplan Viak, som har satt opp regnskapet, råder forbundet til å minimere klimabidraget knytta til reiser og arrangement, og nevner nett-seminar og bruk av lokale foredragsholdere når det er mulig.

Aktuelt navn

– Må legge igjen kjepphestene på gangen

Knut Storberget skal lede utvalget som skal se på fordeler og ulemper med dagens finansieringssystem for private barnehager.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no FOTO NTB/Statsministerens kontor

● Knut Storberget (56)

Hvem
Statsforvalter i Innlandet fylke. Tidligere stortingsrepresentant og justisminister for Arbeiderpartiet.

Aktuell
Skal lede barnehageutvalget, som består av medlemmer fra Virke, KS, Private Barnehagers Landsforbund, Fagforbundet og Utdanningsforbundet. Utvalget startet arbeidet i slutten av februar og skal levere slutt-rapport 15. juni i år.

Hvorfor trengs et slikt utvalg?

Dette er et utrolig viktig utvalg. Det er viktig at vi ser på hvordan vi finansierer velferden fremover, slik at vi får mest mulig igjen for pengene, men på en slik måte at vi får gode og bærekraftige barnehager.

Hva mener du med bærekraftige barnehager?

At de er politisk bærekraftige. At en kan enes politisk om hvordan en skal drifte alle barnehager i Norge, slik at en bruker pengene på en slik måte at tilbudet styrkes.

Nå er det både store kjede-barnehager og små private barnehager. Hvordan skal du sikre at alle får betingelser som gjør det mulig å drive gode barnehager?

Det er mange hensyn å ta, men det er jeg trygg på at vi sammen skal finne en løsning på. Vi trenger alle typer barnehager.

Hvilke erfaringer har du med barnehager?

Jeg har selv vært storkonsument av barnehager og hatt barn der i om lag 12 år. Gode barnehager er viktig både for barn og foreldre. Vi skal trekke veksler på forskning og materiale som allerede er laget. Men det er ikke lett å lage ordninger som favner alle.

Dere har dårlig tid, dere skal levere en rapport 15. juni. Går det?

Ja, det er jeg sikker på. Det er ikke alltid en får et bedre resultat fordi om en har bedre tid. Her er det

ikke tid til å ri sine kjepphester, dem må en legge igjen på gangen og finne mål en kan enes om.

Du har fått med deg medlemmer fra mange ulike organisasjoner. Hvordan skal du få dem til å samarbeide?

Jeg var mekler da Troms og Finnmark slo seg sammen. Det gikk det også, så dette tror jeg skal gå helt fint. Jeg har fått med meg masse dyktige folk.

Du har vært med på å lage en del rapporter. Tror du denne vil bli brukt eller havner i den store skuffen?

Jeg hater å tenke på at den jobben vi gjør, bare blir lagt i en skuff. Vi må gå inn for å lage en så god rapport at de er nødt til å bruke den.

Hvordan skal dere gjøre det?

Vi må prøve å lage realistiske forslag som står seg blant både politikere og barnehagene. Da tror jeg denne rapporten vil bli brukt. Vi skal ikke skrive en murstein av en rapport, men få med rammevilkår som står seg over tid.

Kommer dere til å komme med konkrete forslag til endring?

Det håper jeg. Men det er lettere å uttale seg nå, før vi er i gang med arbeidet. Jeg gleder meg til å ta fatt.

«Vi trenger alle typer barnehager.»

SØK **VIDEREUTDANNING!**

Vil du ha faglig påfyll,
eller mangler du studiepoeng?

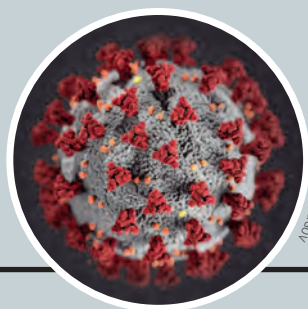
Søk videreutdanning
innen 1. mars!

2020. Pandemi. Frykt, advarsler, kohorter, antibac, trafikklysmodell og karantene.

I fjor vår snakket vi med ansatte i skoler og barnehager da viruset stengte Norge. Her er deres historier, ett år etter.

Koronaviruset blir påvist i Norge for første gang hos en kvinne som har vært på reise i Kina.

Regjeringen innfører de mest inngripende tiltakene i fredstid. Alle skoler, barnehager, universiteter og høyskoler **stenges**. Samme dag registreres det første covid-19-dødsfallet i Norge.

Reglene skjerpes: Folk må holde to meter avstand innendørs og ikke være mer enn fem personer sammen utendørs.

Tidslinje 2020

26. februar

12. mars

24. mars

Lærer Tor-Øivind Teigen kjente på frykten. Barnehagestyrer Randi Faanes var handlekraftig optimist, mens Odin Bønn Flatås stod på startstreken til lærerkarrieren. Les deres historier, ett år etter at pandemien traff Norge.

Les også: Pandemien i verden • Argentina side 20 • India side 24 • Tyskland side 27 • Digitale ettervirkninger side 28

Alle **eksamener** i grunnskolen og alle skriftlige eksamener i videregående skole avlyses. Senere avlyses også muntlige eksamener.

Barnehagene åpner igjen etter å ha vært stengt i fem uker.

Skolene åpner for elever fra 1. til 4. trinn, mens videregående skoler åpner for yrkesfagelever.

«Våren du fylte 14 ligger ikke i ro og venter på at du skal komme tilbake, og russetiden kan ikke spilles i repeat. Neste sommer er for middelaldrende menn som kjøper toalett-papir og karbonadedeig på tilbud.»

Bent Høie, helseminister, til ungdommen

25. mars

20. april

27. april

27. april

– En meters avstand og annet smittevern er umulig når man jobber med førsteklassinger, slik jeg gjør. Inntrykket blir da at helsemyndighetene ikke vet hva de snakker om, sier Tor-Øivind Teigen.

I snart ett år har Tor-Øivind holdt seg unna foreldrene sine

Med så mange nærkontakter i klasserommet tør ikke lærer Tor-Øivind Teigen besøke sine egne foreldre.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no FOTO Ingun A. Mæhlum

Faren hans er under behandling for kreft og er dermed i risikogruppen for alvorlig forløp av covid-19.

– Jeg var hjemme i jula, men har ellers knapt møtt foreldrene mine det siste året. Det har vært belastende, sier Teigen, som selv er i en av risikogruppene fordi han har diabetes type 1.

Under nedstengningen i fjor intervjuet Utdan-

ning fle e lærere i risikogruppene for alvorlig forløp av covid-19. En rundspørring blant over 2600 lærere viste at mange da var bekymret for å vende tilbake til skoler og barnehager. Noen var i risikogruppene selv, andre hadde nær familie som var utsatt.

Teigen er lærer ved Solneset skole i Tromsø, en barneskole med rundt 200 elever. Han var en av

Grunnskoler og videregående skoler **gjenåpnes** for alle trinn.

– Det blir ikke en normal skolehverdag. Det blir **korona-skole**, sier Steffen Handal.

Ifølge en undersøkelse mente ni av ti lærere i videregående skoler i Trøndelag at elevene lærte mindre av hjemmeundervisning. 35 prosent var betydelig bekymret for oppfølgingen av sårbare og utsatte elever.¹⁾

Pandemien skaper en historisk 17. mai-feiring med **avlyste** barnetog.

Mai

17. mai

dem som for et snaut år tilbake var usikker på lærertilværelsen fremover.

– I starten var det utrolig mye usikkerhet. Nå vet vi mer om viruset, og smittesituasjonen er relativt oversiktlig, sier han.

Men han husker hvor dystert det var da landet stengte ned 12. mars.

– Hvordan i all verden skal dette gå, tenkte jeg da, men etter gjenåpningen har det gått mye lettere enn jeg så for meg. Jeg er mye mindre sosial enn før, men man venner seg til det også.

Før skolene åpnet igjen, snakket han med fagfolk om det var trygt for ham å vende tilbake til jobb. De ga ham grønt lys.

– Jeg var litt nervøs i starten, men det gikk fort over. De daglige oppgavene som lærer er altoppslukende, så jeg rakk ikke å bekymre meg så mye, sier han og ler.

I Tromsø kommune har det vært enkelte smittebrudd, men generelt sett lite smitte.

– Det har vært mye mindre enn jeg fryktet tidlig i pandemien. Vi har ikke hatt smitte på vår skole, og vi har en tilnærmet normal skolehverdag, sier Teigen.

Selv om han synes informasjonen fra helsemyndighetene til lærerne har vært grei nok, har han også inntrykk av at de ikke har særlig greie på den faktiske skolehverdagen. Selv er han lærer for førsteklasinger. Da er ikke én meters avstand og annet smittevern mulig å holde på med.

– Noe av det de ber oss om å gjøre, er umulig å få til. Inntrykket da blir at de ikke vet hva de snakker om, sier han.

Han synes det er rart å tre ut og inn av to forskjellige verdener, en utenfor og en innenfor skolens vegger. Ute i samfunnet innføres strenge

smittevernregler, mens han som lærer på skolen, opplever at disse reglene ikke gjelder der.

– Det blir som et parallellunivers, og det sier fle e av lærerne på skolen.

– *Hvor mye snakker dere om pandemien, smittevern og slike ting på skolen?*

– Vi snakker om det når det skjer noe, som når nye mutasjoner dukker opp eller at naboskolen har smitte. Men som med alt annet venner man seg til situasjonen. Det er blitt en del av hverdagen.

– *Har lærerne vært bekymret?*

– Ja, særlig tidlig i pandemien var noen veldig engstelige. Både for seg selv og for nærkontakter i familien. Bekymringene har ikke gått helt over, men det går nok lettere for de fleste.

Han er glad for at vaksineringen er i gang, men han synes fortsatt det er skummelt å være for optimistisk med tanke på nær framtid.

– Skal risikogruppene være ferdig vaksinert til sommeren, betyr det fortsatt at halve befolkningen ikke er vaksinert. Jeg tror vi har pandemien gående en stund til, og at hele 2021 vil være like spesielt som 2020.

Diabetesen gjør at Teigen står langt fremme i vaksinekoen, men han vet ennå ikke når det blir.

– *Hvordan skal du feire etter vaksinen er satt?*

– Jeg kunne gått ut på byen og tatt en øl, men da måtte jeg vel sittet ganske alene siden mange ikke vil være vaksinert ennå. Så jeg må kanskje vente litt, sier han og ler.

– *Har det kommet noe som helst positivt ut av denne perioden?*

Teigen tenker et kort øyeblikk før han humrer.

– Jeg er nok bedre trent enn før.

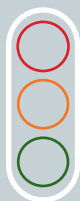

TOR-ØIVIND TEIGEN (43)

Stilling: Lærer ved Solneset skole i Tromsø.

For snart ett år siden intervjuet Utdanning Tor-Øivind om det å være lærer i risikograppa. Den gangen var han usikker på tilværelsen som lærer fremover.

«Vi har ikke hatt smitte på vår skole, og vi har en tilnærmet normal skolehverdag.»

Trafikklysmodellen for smittevern i barnehager og skoler blir innført.

«Det er behov for et mer nyansert regelverk, og den nye veilederen gjør at vi kan ta i bruk ulike regler i skiftende smittesituasjoner.»

Guri Melby, kunnskapsminister

En undersøkelse blant danske barnehagelærere viser at 87 prosent av dem mente smitteverntiltakene ga dem **bedre tid til det enkelte barn**²⁾. Flere norske barnehagelærere har uttalt det samme til media.

Alle planlagte grep for **gjenåpning** av samfunnet **settes på vent** etter økt smitte.

29. mai

Juli

7. august

– Viktigheten av at barn får være på skolen må ikke undervurderes

Utdanningsnytt møtte rektor på Tøyen skole timer etter beskjeden om å stenge ned. Da var han bekymret for elevene han måtte sende hjem. Det viste det seg at han hadde grunn til.

TEKST OG FOTO Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

– **Noe av** bekymringen jeg hadde den dagen, slo jo til. Dessverre, sier Hilmar Flatabø (42).

Han er rektor ved Tøyen barneskole øst i Oslo sentrum. 12. mars 2020 hadde han ikke noe annet valg enn å gjøre som regjeringen sa: Stenge skolen, sende elever hjem. 62 prosent av elevene ved skolen bor i lavinntektshusholdninger, og fle e elever strever med norsk.

Den gangen sa han: – Liten leilighet, mange søsken og stor fattigdom er situasjonen for mange av våre elever. Skolestenging rammer dem voldsomt.

Flatabø mener at han nå kan si at han hadde rett: – At skolen ble stengt helt ned, ser vi i etterkant har vært uheldig for noen av våre elever. Elevene ville gjerne komme tilbake. De syntes det var dumt ikke å få gå på skolen.

Dårlig nett og foreldre som må jobbe

– Faglig sett fik hjemmeundervisningen konsekvenser. Etter de ni ukene med hjemmeskole i vår så vi at det var elever som hadde hatt en bedre utvikling med undervisning på skolen, sier han.

Han er imponert over skolens foreldre: – Både over tålmodighet, og innsats, da skolen stengte.

– De mest ressurssterke elevene håndterte det bra, men forskjellene ble store. Under hjemmeskolen opplevde lærerne at noen få elever falt av, sier Flatabø.

Ifølge lærerne er det lettere å følge opp elever i klasserommet enn digitalt.

– De språksvake elevene våre så vi helt klart at

tapte en del faglig, sier Flatabø.

I januar kom det ny melding om rødt skolenivå i Oslo. Også barneskoleelevene måtte holde avstand.

– Etter å ha sett og hørt hvordan barna ble rammet i fjor vår, strakk vi oss langt for at alle skulle få være på skolen så mye som mulig, forteller Tøyen-rektoren.

Elevene ble delt inn i mindre grupper, spredd i alle rommene i den store, gamle skolen. Slik slapp elevene hjemmeundervisning.

– Alle var på skolen hver dag. De fl ste hadde like lange dager som vanlig. Vi ser jo at elevene gjerne vil være på skolen og på aktivitetsskolen (skolefritidsordningen i Oslo, red. anm.). De drar ikke hjem før de må.

Bør evalueres

Flatabø skryter gjerne av jobben lærerne har gjort det siste året. Han mener mange har jobbet for mye; fulgt opp elever og svart på meldinger sent og tidlig: – Mange lærere kunne ha jobba og jobba og jobba, men det er ikke bra. Man blir utslitt av å være i krisemodus over lengre tid, sier han.

Som rektor var det hans jobb å få lærerne til å begrense seg: – Man jobber til arbeidsdagen er slutt, og så skal man ta fri, sier han.

Flatabø håper pandemiltakene evalueres. Da er det én ting Tøyen-rektoren vil si til myndighetene: – Viktigheten av å være på skolen må ikke undervurderes. Barn trenger faste rammer i hverdagen, å få møte andre og ha noe å gå til.

Fadder-
arrangementer
for nye studenter
avlyses flere
steder.

Registrerte covid-
19-smittede i Norge
passerer **10.000**,
ifølge Folkehelse-
instituttet (FHI).

– **Smitte mellom barn** i skoler og barnehager er sjelden. Det samme gjelder smitte fra barn til ansatte, sier Line Vold i FHI på en pressekonferanse. Hvor smitteutsatt ansatte i skoler og barnehager er, diskuteres intenst de neste månedene.

5.000 ansatte uten lærerkompetanse fungerte som lærere i perioden med rødt tiltaksnivå våren 2020. Først og fremst assistenter og spesialpedagoger trådte inn som lærere.³⁾

August

17. august

20. august

August

– Vi så helt klart at de språksvake elevene våre tapte en del faglig, sier rektor Hilmar Flatabø.

HILMAR FLATABØ (42)

Stilling: Rektor ved Tøyen skole i Oslo.

Allerede samme dag som skolene stengte i fjor vår, advarte Flatabø mot konsekvensene i et intervju med Utdanningsnytt.no.

– Føler oss glemt

Maren Veberg mener både ansatte og deltakere i voksenopplæringen har fått alt for lite oppmerksomhet i pandemi-året.

– Manglende digitale ferdigheter hos elevene, eller deltakerne, og dårlige norskkunnskaper har gjort det ekstra krevende for oss. Vi har hatt undervisning over Teams, men har også fulgt opp over telefon, og levert opplegg i postkassene, sier Maren Veberg, lærer ved voksenopplæringen i Skien, eller Kvalifisering og integreringsenheten, som den heter.

Veberg forteller om et krevende 2020. Hun mener voksenopplæringen har fått alt for lite oppmerksomhet i året som har gått.

– Vi følger oss glemt. På tross av at vi bare har voksne deltakere har vi ikke hatt noen egne smittevernregler. Til slutt fikk vi tilgang på munnbind og visir her hos oss, sier hun.

I tillegg til å få på plass digital undervisning og, til stadighet, legge om planene, forteller Veberg også om helt andre utfordringer.

– Mange av våre deltakere har et veldig lite sosialt nettverk. Vi har gjort vårt beste for at de skal føle at noen har omsorg for dem i denne tiden. Da Skien fikk det store smitteutbruddet i desember brukte vi også mye tid på å viderefremme informasjon om smitteverntiltak og karanteneregler på morsmålene. Heldigvis fikk kommunen laget opp en rekke videoer vi kunne benytte.

Nå lengter hun etter at pandemien skal ta slutt.

– Vi er slitne nå. Da viruset kom i fjor vår, var det ingen av oss som forestilte oss at den skulle vare så lenge, sier Maren Veberg.

– Jeg håper vi kan slippe ned gardene snart, og få deltakerne tilbake i normal undervisning. De har tapt mye i året som har gått, ikke minst av det sosiale og lærdommen som ligger i det.

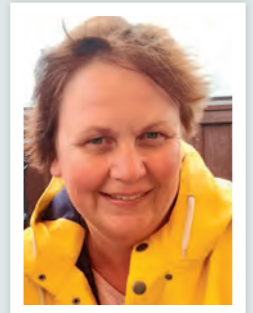

FOTO PRIVAT

MAREN VEBERG (54)

Stilling: Lærer ved KIE, voksenopplæringstilbudet i Skien kommune.

Ingen egne smittevernregler og voksne elever med dårlige språkkunnskaper og manglende digital kompetanse har gjort året utfordrende for mange i voksenopplæringen.

Oslo forbyr **samlinger** med mer enn **ti personer** i private hjem. Dette skjer etter at over 300 smittede er registrert i hovedstaden på en uke, mer enn 100 flere enn uka før.

«Jeg var dødssyk. Det er flaks at jeg kom meg gjennom det.»

Lærer Terje Løke forteller Utdanning hvordan han ble smittet av covid-19 på skolen i mars

FOTO ERIKA SANDV

Debatten går om kommunene får nok penger til koronatiltakene i skoler og barnehager. I Stortinget gir kunnskapsminister Guri Melby klar beskjed til kommunene om at de **må sprengre budsjettene** om nødvendig. – Ikke hold igjen, sett inn vikarer, er hennes budskap.

21. september

30. september

14. oktober

Ett år med kriseledelse

Under nedstengingen satte rektor Anne Johanne Guldvik krisestab. Daglige møter i åtte uker gikk over til ukentlige, men krisen er ikke over. Det har tatt på, sier hun.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

– **Det mest** krevende har vært å forholde seg til alle instansene som har informert om gjeldende tiltak og å kommunisere dem klart og tydelig videre, sier Anne Johanne Guldvik, rektor ved Lier videregående skole utenfor Drammen.

Fleere ganger har de vært nødt til å hive rundt på planene og endre skolehverdagen på kort varsel.

– Kommer informasjonen en fredag, vet vi jo hva helgen går med til for oss i skoleledelsen og for avdelingslederne, sier hun.

Skolen har hatt fleere i karantene, men først i november testet tre elever og én lærer positivt.

– Men etter at det muterte viruset kom i 2021, er karantenereglene strengere. Å sørge for nok personale på jobb blir da mer krevende, sier Guldvik.

Lier videregående har studiespesialisering og yrkesfaglige programmer, og en forsterket avdeling for ungdom i autismespekteret. Skolen har vært åpen hele tiden, blant annet for de sårbare elevene.

– Vi har vært ekstra nøye med smittevernet. I noen avdelinger er det vanskelig å holde en meter avstand. Da har vi kjøpt inn munnbind som kan tas i bruk, og visir, smittevernfrakker og hansker som kan brukes i spesielle tilfeller.

– Har du merket virusfrykt blant ansatte og elever?

– Hvor redd man er for smitte, varierer fra person til person, men vi i ledelsen har gjort det vi kan for at alle skal føle seg trygge. Mitt inntrykk er at både personalet og elever føler seg ivaretatt.

Lier-rektoren mener god kommunikasjon mellom ansatte og ledelsen er en viktig årsak til at skolen har greid seg bra så langt. Ledelsen, ver-netjenesten og tillitsvalgte hadde daglige møter under nedstengingen, og ukentlige møter gjennom hele året ellers.

Bekymringen for hvordan elever og lærere har det i pandemiåret, mener hun er berettiget.

– Men belastningen på lederne har fått mindre oppmerksomhet. Jeg har øverste ansvar for 630 elever og 110 ansatte, sier hun.

Skolen har brukt rundt 2 millioner kroner på pandemiltak og fått dekket rundt 420.000 kroner.

– Det er stor usikkerhet knyttet til de rundt 1,5 millionene som gjenstår. Som i andre fylker frykter vi kutt. En annen utfordring har vært å skaffe kompetente lærere som vikarer. Men vi har fått det til på et vis. Mine avdelingsledere har gjort en fantastisk jobb.

– Hvordan har elevene taklet hjemmeskole?

– Det har vært veldig mye snakk om sårbare elever. Å ivareta dem er selvsagt viktig, men jeg har også vært bekymret for om de ressurssterke og høyt presterende elevene får nok utfordringer. Og også hos oss har vi diskutert hvor hardt vi skal presse på for å få elevene til å logge seg på og skru på kameraet, sier hun.

FOTO TORBJØRN TANDBERG

ANNE JOHANNE GULDVIK (65)

Stilling: Rektor ved Lier videregående skole.

Lier videregående har studiespesialisering, yrkesfaglige program og en egen avdeling for ungdom i autismespekteret. Med hjelp av ekstra smitteverntiltak har de holdt åpent hele året.

«Jeg har også vært bekymret for om de ressurssterke og høyt presterende elevene får nok utfordringer.»

Smitten stiger. De påfølgende ukene fortsetter det oppover mot over 4000 smittetilfeller i uka. Regjeringen strammer inn med nye tiltak.

Oktober

Etter at skolene åpnet igjen på våren, og fram til sommeren, opplevde i alt 14.026 elever i grunnskolen at de fikk færre timer med spesialundervisning enn de skulle hatt. ⁴⁾

8. november

Ni av ti skoler rapporterer at pandemien har påført lærerne ekstraarbeid. ⁵⁾

– Mange lærere er nå på felgen, sier Steffen Handal.

18. november

Covid-19-vaksinen til Pfizer/Biontech godkjennes for bruk i EU og Norge.

21. desember

Spenning med kohort og kloakk

28. mai, en måned etter at Norge starta forsiktig opplukking etter full koronastenging, sto kloakken en halv meter over kjellergulvet i Andungen barnehage i Trondheim.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

– **Spennende!** utbryter styrer Randi Viken Faanes.
– Det har vært spennende å bli røska så grundig opp av alle hendelsene dette året, gjentar hun.

– Naturligvis har det vært mye arbeid. Vi har jo måttet endre på de fleste av måtene vi har vært vant til å arbeide på, understreker styreren.

– Men vi mestrer det, og vi har fått viktige erfaringer å ta med videre.

Da plassbehovet økte på grunn av små kohorter som ikke skulle ha kontakt med hverandre, reduserte et sprukket kloakkrør arealet betraktelig. Reparasjonsarbeidet tok lang tid.

– *Hva er spennende med en halv meter kloakk i kjelleren under en dødelig pandemi?*

– Hvor fitt det er å være mye ute, sier styreren entusiastisk.

– Vi har vært mye mer uten enn tidligere. Nå lurer vi på om det er grunnen til at vi har hatt betydelig mindre sykdom og fravær blant både ansatte og barn enn vi pleier, sier hun og fortsetter:

– Å være mye ute er noe av det vi skal fortsette med når pandemien er over. Vi kan gjøre omtrent alt ute, og det blir så fint. Lucia-feiringa hadde vi ute, med tente lys i den mørke vintermorgen.

– *For et år siden sa du at du ante at stenginga ville komme. Men kunne du ane hvordan det ble?*

– De sosiale konsekvensene for oss ansatte, de ante jeg ingenting om. Jeg kunne ikke forestille meg hva det medførte å arbeide en og en med ei lita barnegruppe uten kontakt med andre voksne. Nå først skjønner jeg hva alle småorda, raske kommentarer i forbifarten, et

lite smil og et nikk betyr for kvaliteten på arbeidet, for kommunikasjonen og for trivsel, sier Randi Viken Faanes.

Da styreren erkjente dette, ble det viktig å være til stede blant de ansatte. Da ble ikke savnet av kontoret, som kloakklekkasjen hadde stengt henne ute fra, så sterkt heller.

For barna har de små kohortene gitt mange fordeler, konstaterer hun.

– Det, sammen med kortere åpningstid og full bemanning hele dagen har gitt både barn og ansatte roligere dager, og gjort det lettere for oss å se enkeltbarnet. Vi må finne måter å videreføre dette når pandemien er over, sier Randi.

Også når det gjelder idéutveksling og kunnskapsdeling meiner hun pandemien har gitt viktige erfaring.

– Mens barnehagen var stengt, hadde vi nettkurs og seminar hjemmefra. Det har vist oss nye måter for å oppdatere oss og er også noe vi bør føre videre.

– *Barnehageansatte har vært mer smitta enn gjennomsnittet. Har dere vært redde?*

– Barn som har trengt klem og trøst får, uansett kohort. Det er likevel viktig at de som er engstelige for smitte, tør å si det. Heldigvis har ikke smittetrykket vært så massivt i Trondheim.

– *Hva med spesialpedagogiske tiltak i denne tida?*

– Det er kanskje det såreste. I starten var ikke oppfølginga slik den pleier, men vi rådførte oss med spesialpedagogene over telefon og gjorde så godt vi kunne. Personalet har i det hele tatt funnet praktiske løsninger for de mest kinkige problemer underveis.

FOTO OLE MARTIN WOLD

RANDI VIKEN FAANES (58)

Stilling: Styrer i Andungen barnehagen i Trondheim.

Utdanning intervjuet Randi like etter nedstengingen i fjor. Barnehagen innførte raskt nye rutiner, men styreren presiserte én ting: Fanget består!

«Vi har fått viktige erfaringer som vi skal ta med oss videre.»

«Nå er det lærerne som fortjener applausen helsearbeiderne fikk i vår.»

Tove Bø Laundal, leder for Foreldrerådets arbeidsutvalg ved Kristelig gymnasium i Oslo

I en undersøkelse blant over 500 foreldre svarer over 60 prosent at de har fått **mer respekt** for arbeidet lærerne gjør og mener at de burde fått **mer anerkjennelse**.⁶⁾

Kraftig økning i smittetallene etter jul får regjeringen til å innføre enda strengere tiltak, blant annet **rødt nivå** på ungdomsskoler og videregående skoler.

Nasjonal smitterekord: 930 smittetilfeller registrert på ett døgn.

2021

Januar

3. januar

6. januar

Læreren som alltid er på

Når det er hjemmeskole, svarer den ferske læreren Odin Bøhn Flatås på elevenes spørsmål til alle døgnetts våkne timer.

TEKST Kari Oliv Vedvik I kov@utdanningsnytt.no FOTO Joakim S. Enger

– Det er tungt nok for elevene å være på hjemmeskole. De trenger ikke vente på svar i tillegg, sier Flatås.

Odin Bøhn Flatås jobber som kontaktlærer ved Vormsund ungdomsskole i Nes kommune, som ligger i Viken fylke. Best liker Odin at elevene er på skolen, selv om det er langt fle e regler som må overholdes nå under pandemien.

– Jeg synes så synd på de unge elevene. De skal jo være unge med alt det innebærer. Men de kan ikke klemme, holde rundt og være tett innpå hverandre. Da kommer vi og sier ifra: «Husk én meter». Ikke gøy, verken for meg eller dem.

Fersk lærer

Odin Bøhn Flatås gikk ut fra lærerutdanningen på Levanger i Trøndelag våren 2020. Sin første jobb som nyutdannet fikk han som kontaktlærer for en 8. klasse.

– Jeg hadde hørt så mye om at det kom til å bli et sjokk å jobbe. Det ble det. Å komme ut i fast jobb er en stor overgang. Uten alle de fantastiske kollegaene mine hadde det ikke gått, sier Flatås.

Han underviser i matematikk, naturfag, musikk og friluftsliv.

– Hva var det du ikke var forberedt på?

– Alt det som ikke er undervisning og forberedelser, alt en lærer er pliktig til å gjøre og følge med i, som rapporter og kontakter med ulike etater.

Da han begynte som kontaktlærer i august, under pandemihøsten, for en klasse på 8. trinn skulle han også for første gang holde foreldremøte.

– Jeg bestemte meg for at det kom til å gå bra, men jeg var forberedt på at noen kunne være skeptiske til en fersk lærer på 22 år. Noen av dem har jo barn på min alder. Jeg tror nok alle nytilsatte lærere må vise at de duger når de starter i en ny jobb. Jeg er så fornøyd med samarbeidet jeg har fått med en flo t foreldregruppe.

– Det har vel sine fordeler å være ung lærer også?

– Ja. Det er jo bare ti år siden jeg selv gikk i 8. klasse. Elevene synes det er artig at jeg er såpass ung.

Eksperimenter

Den ferske læreren liker å undervise med elevene samlet i klasserommet eller på laboratoriet.

– Som naturfaglærer er jeg glad i å gjøre eksperimenter. Under periodene med hjemmeskole har de måttet ha «hjemmelab» med det de har i huset. Det er jo litt gøy, men det kan ikke sammenlignes med å gjøre ting sammen.

Å få med seg alle elevene under hjemmeskole, synes han er vanskeligere. En del sitter med kamera og lyd av da.

– Vi er rutinedyr, og mennesker skal være sammen. Jeg er glad i å være sosial. Men jeg ser jo få folk privat, jeg også. En del av å være med på dugnaden er å holde seg frisk.

– En ting som er bra med pandemien, er at mange fle e finne på utendørsaktiviteter. Det håper jeg blir en varig endring. Det blir spennende å se hvilke andre vaner som fortsetter etter at samfunnet åpner igjen.

På rett hylle

Odin er oppvokst rett ved Levanger i Trøndelag og flyttet til Nes for å begynne som lærer.

– Hvordan var det å etablere seg under en pandemi?

– Jeg kjenner noen her fra før. I tillegg er jeg veldig imponert over mine imøtekommende kollegaer. I en hektisk hverdag tar de seg tid til å hjelpe meg. Jeg hadde ikke greid meg uten det.

Ifølge KS slutter 33 prosent av nyutdannede lærere i Norge i løpet av de første fem årene som lærer. Odin føler han har kommet på riktig hylle og trives godt som lærer: – Jeg har spennende dager. Det er så artig å være på jobb at det ikke føles som en jobb, sier Odin Bøhn Flatås.

Odin Bøhn Flatås er lærer i ungdomsskolen: – Jeg synes så synd på de unge elevene. De kan ikke klemme, holde rundt og være tett innpå hverandre. Da kommer vi og sier ifra: «Husk én meter», sier han.

Utdanningsforbundet mener stigende smittetall og faren for det muterte viruset gjør at lærerne bør vurderes for **raskere vaksinasjon**. Folkehelseinstituttet (FHI) sier nei.

Nye tall fra FHI viser **økt smitte** blant ansatte i barnehager og skoler, særlig i Oslo-området.

Norge passerer **500 korona-dødsfall**.

I en undersøkelse blant over 1200 lærere svarer over **6 av 10** at de under pandemien har **jobbet mer** enn vanlig. 90 prosent av dem sier de ikke har fått kompensert for ekstraarbeidet.⁷⁾

Regjeringen **letter på tiltakene** i skolene.

10. januar

11. januar

13. januar

Januar

18. januar

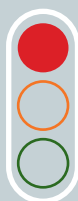

ODIN BØHN FLATÅS (23)

Stilling: Lærer ved
Vormsund ungdomsskole på Nes.

Utdanning møtte
Odin første gang
før sommeren i
fjor, like før han ble
uteksaminert fra
lærerutdanningen.
I høst begynte han
som kontaktlærer,
midt i pandemien.

«Under periodene
med hjemmeskole
har elevene måttet
ha «hjemmelab»
med det de har
i huset.»

Den **britiske mutanten** oppdages i Nordre Follo. Regjeringen innfører strenge tiltak i flere kommuner, blant annet rødt nivå i skoler og barnehager. De påfølgende ukene oppdages både det britiske og det sørafrikanske mutantviruset flere steder og fører til store lokale nedstengninger.

22. januar

Skriftlige **eksamener** avlyses i ungdomsskoler og videregående skoler.

8. februar

Finske sjetteklassinger må ha **munnbind**, og danske elever får **ikke synge** mens lærerne skal hurtigtestes to ganger i uka. Smitteverntiltakene varierer stort i nordiske land.

Februar

Kilder: NTB;¹⁾ Utdanningsforbundet Trøndelag.
²⁾ Danske Børne- og Ungdoms-
Pædagogernes Landsforbund
³⁾ Utdanningsdirektoratet
⁴⁾ VG⁵ og ⁷⁾ Undersøkelse av
Respons Analyse på oppdrag
fra Utdanningsforbundet
⁶⁾ Undersøkelse av Respons
Analyse på oppdrag fra
Utdanning.

Kjenner suget etter skolen

I to uker i fjor kunne lærere og elever møtes som normalt på skolene i Argentina. Nå øker spenningen foran planlagt skolestart i mars.

TEKST Rune V. Harritshøj

BUENOS AIRES: Hoveddøren til den offentlige videregående skolen i Buenos Aires er låst med en stor hengelås, og spindelvevet dekker det meste av vinduet. Lærer Mariana Feierstein kikker inn. Nesten ett år er gått siden hun møtte elevene sine i klasserommet sist.

Skoleåret i Argentina varer fra 1. mars til midten av desember, og midt i mars 2020 stengte Argentina helt ned. Siden da skulle Mariana Feierstein og titusener av skolelærere i Argentina på kort tid omstille seg til nettundervisning.

De tomme skolene, fra folkeskolene til universitetene, er regelen her i verdens 8. største land.

– Jeg savner elevene mine. Ingenting kan erstatte klasseværelset og nærværet med dem under opplæringen. Nettundervisningen følger alle regler, og vi gjennomgår pensum. Men den menneskelige kontakten er den viktigste og mest interessante, sier Mariana.

– Vi har jo ikke kunnet gi tilbakemeldinger eller et smil og en klem og forstå hver enkelt elevs humør og spørsmål. Jeg håper at de nasjonale og regionale myndighetene blir enige om avtaler som beskytter både elever og lærere, så vi kan begynne skolene normalt i mars 2021.

Lærere krever godt nok smittevern

Argentinas nasjonale og regionale myndigheter samarbeider intensivt med landets lokale skole- og helsemyndigheter for å utarbeide retningslinjer for «prosjekt skolestart 2021». Det arbeides med mange forskjellige lærerorganisasjoner om retningslinjer som ikke øker smitterisikoen for lærere og elever. Argentina er blant de ti landene i verden med flest smittede og døde som følge av covid

19-pandemien. Og selv om Argentina har iverksatt vaksineprogrammer med vaksiner fra Russland, Kina og Storbritannia, går forhandlingene om skolestart 2021 ikke særlig bra. Flere fagforeninger varsler streik hvis resultatet av forhandlingene ikke lever opp til de standarder som forskjellige regionale provinsers helsemyndigheter anbefaler.

Det er stor risiko for at millioner av argentinske elever må ha nettundervisning i hvert fall i begynnelsen av skoleåret 2021. Og når den søramerikanske vinteren setter inn fra mai til september, kan skolene, og samfunnet, igjen komme i full eller delvis nedstengning. Det er et stort problem for opplæringen, fordi kvaliteten på nettilgangen i de fattigere provinsene varierer mye.

Elever rammes av manglende nett

– Det er alltid farer i en pandemi. Men den fysiske tilstedeværelsen i klasserommet er i dag en nødvendighet som vi nødig forhandler om. Et 2020 med utelukkende nettundervisning har mangdoblet diverse lidelser hos våre elever fordi de er isolert fra kameratene sine. Det kan vi allerede se vil føre til en stigning i økt ulikhet i innlæringen og dårligere helse både mentalt og fysisk. Derfor arbeider vi med en retur til klasserommet fra mars med sanitære retningslinjer. Men elevenes velferd er viktigst, sier generalsekretær Sergio Romero i Unión Docentes Argentinos (UDA). UDA er en av de største lærerorganisasjonene i landet.

I løpet av 2020 har argentinske medier vist hvordan særlig barn fra fattige familier og fra provinser med dårlig infrastruktur og teknologi har mistet vital undervisning. Argentinske lærerorganisasjoner, blant andre UDA, snakker åpent om et

«La oss komme tilbake til skolen» er det klare budskapet på denne plakaten under en demonstrasjon i Buenos Aires 9. februar.

FOTO ALEJO MANUEL AVILA/ZUMA/NTB

FOTO PRIVAT

«Jeg savner elevene mine. Ingenting kan erstatte klassetilværelset og nærværet med dem.»

Mariana Feierstein
lærer i Buenos Aires

tapt skoleår, som ikke kan gjen tas i 2021.

– Vi etterlyser en sterkere tilstedeværelse fra nasjonalstaten og provinsmyndighetene. Det er ikke nok å utforme regler og avtaler for nettundervisning eller fysisk tilstedeværelse. Det må investeres mer i hygienemidler og smittevernutstyr, og i teknologi til lærere og elever. Men bedre lønninger er også en del av en «pandemi-pakke» for å redde skolen og kvaliteten på undervisningen, sier Sergio Romero.

Etterlyser investeringer i utstyr

Nye tall fra Argentinas undervisningsdepartement viser at over én million skolebarn mistet helt kontakten med skolen på grunn av dårlig

internett, og at nesten dobbelt så mange bare lyktes med sporadisk nettundervisning. Mariana Feierstein kaller utviklingen i Argentina og de pågående forhandlingene om skolestart for typisk for oppfattelsen av den offentlige skolen i landet.

– Det er ikke investert tilstrekkelig verken fysisk i skolene eller teknologisk for å unngå at 2021 blir et kaos som 2020 var. Men det er også et faktum at regjeringens nasjonale vaksineprogram halter langt etter og ikke lever opp til at halvdelen av risikogruppene, inklusive skolelærere, skulle være vaksinert før midten av 2021, sier hun.

UDA og Sergio Romero sier de vil kjempe hardt for at diverse myndigheter blir enige, slik

at omkring ti millioner argentinske elever og studenter kan få et givende skoleår i 2021.

– Innlæringen styrkes både hos den enkelte elev og lærer, og som følge av gruppedynamikken når det skjer fysisk i klasserommet. Sosialiseringen i Sosialiseringen som skjer i tidlig ungdom kan ikke undervurderes, og fraværet av den vil få negative følger. Pandemien vil uten tvil etterlate skoleverdenen med en mental regning, sier Romero.

Lærerorganisasjonene har i tillegg til deres bekymring for covid 19-faren også krav om lønnsøkninger, noe som øker risikoen for lærerstreik i enkelte regioner.

Føler seg uthengt som lærer

Hjemme hos Mariana Feierstein er undervisningen i gang. Hun underviser i italiensk og er også rådgiver for elever ved den videregående skolen i bydelen Recoleta i Buenos Aires. Foran datamaskinen med et glass vann, en masse papirer og et blikk på diverse elevers profilbilde ser undervisningen ut til å være meget «todimensjonal», som hun sier med et sukk.

– Jeg frykter for 2021. Kanskje blir det et kaos, som i 2020. Nå har elever og lærere hatt et helt år til å forberede seg. Myndighetene har ikke gjort jobben sin, men etterlatt oss alene og tvunget oss lærere til å improvisere. Nå har den enkelte skole klart å tilpasse seg til en 100 prosent digital virkelighet, og så foreslår myndigheter en miks. Så skal vi lærere på få dager omstille oss til et hav av nye regler.

Mariana Feierstein mener de argentinske mediene og fle e foreldreforeninger fremstiller lærerne som late og arbeidssky.

– Sannheten er at vi i 2020 arbeidet langt mer og brukte fle e arbeidstimer på å omstille oss og holde kontakten med både hele klassen og den enkelte elev, uten å få lønnsforhøyelse. I dag er vi lærere enda mer solidariske og empatiske med våre kolleger og elever. Vi er blitt blitt "youtubers", og vi har jobbet hjemmefra samtidig som vi har vært mødre og koner samme sted, sier hun.

Minst halve skoleuken i klasserommet

Argentinas undervisningsminister Nicolás Trotta har gjort det klart at hvert enkelt skoledistrikt selv kan organisere hvordan den fysiske undervisningen skal foregå, så lenge den er innenfor rammene av helsemyndighetenes nasjonale forskrifter.

– Vi kan ikke ha alle elever i skolen på samme tid, så skoledistriktene må oppdele klassene i mindre grupper, hvor hver enkelt elev som minimum får undervisning fysisk i klasserommet halvparten av uken, sa han til nyhetsbyrået Telam 7. februar.

Med unntak av turer til butikken og parken har det vært hjemmeliv for familien Llosa-Altinger siden mars i fjor. Fra venstre:

Har holdt seg hjemme

– Det blir vanskelig følelsesmessig hvis skolene ikke åpner i mars. Jeg savner kameratene mine, sier Lucas Llosa-Altinger (16).

Familien Llosa-Altinger har oppholdt seg 11 måneder i den lille leiligheten sin i tango-kvarteret Abasto, med kun korte turer til supermarked og park. I 2021 kan det bli litt lettere å være utendørs, men skoleåret blir kanskje bare på nettet.

Datteren Sofi er 19 år og studerer ved universitetet for industrielt design, mens sønnen Lucas er 16 år og går nest siste år i videregående. Moren Delfi a Llosa er 41 år og arbeider ved det nasjonale musikk instituttet.

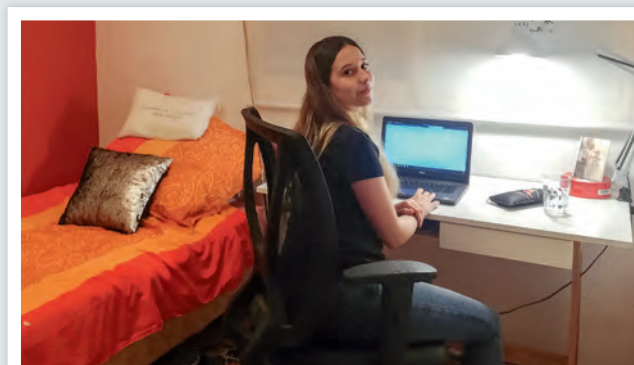
Ifølge Unicef lever 48 prosent av barn og unge i familier som defineres som fattige, noe som er uhørt i landet som historisk har hatt de minste sosiale forskjellene i Latin-Amerika. Kombinasjonen av økonomisk krise og pandemi setter alt på prøve; også familiedynamikken hos Delfi a, Sofia og Lucas.

– Hvis den fysiske skolen ikke begynner nå i mars, blir det vanskelig rent følelsesmessig, fordi

«Jeg savner skolen min og verdsetter den enda mer i dag.»

Lucas Altinger (16), skoleelev

Sofia, Delfina og Lucas.

i snart ett år

jeg savner skolekameratene mine. Jeg har ventet et år på å se dem. Men jeg har heldigvis en god datamaskin og internettforbindelse, så nettundervisningen er sånn sett ikke noe problem for meg, sier Lucas Altinger og forteller at han er imot skolestart 2021 hvis det kan bidra til å unngå en stigning i smittetallet og antall døde.

Fersk student

Hans søster Sofi hadde akkurat begynt på forbedelsessåret ved Buenos Aires Universitet.

– Etter bare en uke ble alt avbrutt, og jeg har ikke vært på universitetet siden. Det var underlig, fordi jeg hadde akkurat begynt på introduksjonskurset, hvor man jo også blir kjent med kameratene og lærere ved å se dem i øynene, sier hun.

Sofi savner kontakten med læreren og det å kunne snakke sammen i en fysisk tilstedeværende dialog, blant annet fordi det er lettere å få klarhet

i noe man er i tvil om.

– Å kommunisere ved hjelp av datamaskin og mobiltelefon var en stor omstilling, som viser at selv om vi unge er svært teknologiserte, er det ingenting som erstatter den riktige mellommeneskelige relasjon, sier Sofi Altinger.

Moren Delfina Llosa synes det er trist at Lucas savner kameratene sine.

– Men nett-timene tvang ham til å fokusere mer. Faktisk er han blitt bedre i flere skolefag. Samtidig har både Lucas og Sofi følt at de som elever har kunnet bidra mer til undervisning og hjelpe lærerne sine med det teknologiske, fordi de yngre har flere løsninger og også en mer «teknologisk-kreativ» tankegang, sier Delfina.

Lærere underviser på flere skoler

Mor, sønn og datter er enige om at å begynne med undervisning igjen i et klasserom med 30 elever

og lærere, som skifter mellom klasser hele dagen, kun kan la seg gjøre hvis klasselokalene blir bedre ventilert.

Men de argentinske lærerforeningene påpeker at mange skolelærere er tvunget til å rotere mellom ikke bare forskjellige klasser, men også rent fysisk mellom forskjellige skoler, fordi deres lønn ved bare én skole er for lav til å overleve. Og at et kompromiss med å undervise få timer i uken er også problematisk, fordi lærerne likevel skal bruke offentlig transport og utsetter seg for smittfare der.

– Jeg savner skolen min og verdsetter den enda mer i dag, sier Lucas.

Oversatt fra dansk av Harald F. Wollebæk

166 000 elevar er søkk vekk

I januar og februar har skulane i India gradvis opna. Men langt ifrå alle elevane kjem attende.

INDIA: Den indiske avisa Hindustan Times skriv at i hovudstaden Delhi har meir enn 166 000 elevar forsvunne frå undervisninga etter at frammøte på skulane vart erstatta med digitale timar, ifølgje tal frå dei lokale skulestyresmaktene. Det svarar til 8,5 prosent av elevane i dei offentlege skulane i hovudstaden. Skulane klarer ikkje å spore dei opp.

Talspersonar for styresmaktene trur dei viktigaste årsakene er at mange familiar frå andre stader i India har flytta attende til heimtraktene fordi mykje i samfunnet elles stengde ned. Dei meiner også at overgangen til digital opplæring òg har ført til at elevar vart borte frå undervisninga. Ein reknar med at ein stor del av elevane som ein ikkje kan gjere greie for, kjem frå fattige kår.

I løpet av dei siste månadene har skulane prøvd å spore opp elevar ved å ringe på dører, sende brev og organisere grupper som leitar etter dei.

Situasjonen er litt betre i dei statleg drivne skulane i Delhi. Der er rundt 2,5 prosent av elevane borte.

Ekspertar ser ikkje bort ifrå at ein god del av desse borna kan ha blitt tekne ut av skulen for å jobbe og hjelpe familien.

– Det er nausdynt med omfattande tiltak for å spore opp elevar som har blitt pressa inn i barnearbeid på grunn av økonomiske problem i kjølvatnet av pandemien. Familiar prioriterer annleis enn før på grunn av den økonomiske krisa. Det er fare for at fleire skal falle ut av skulen dersom denne situasjonen held fram, seier Sanjay Gupta, leiar for hjelpeorganisasjonen CHETNA.

Mukesh Suryan, ein av leiarane for skulestyra i Delhi, seier at dei ikkje kan gje opp elevar som er blitt borte.

– Vi vil fortsette å leite etter desse elevane gjennom heile året med hjelp frå skulekamera-tar og naboar, seier han til avisa.

Det var strenge tryggingstiltak, mellom anna måling av kroppstemperatur, då skulane i Delhi opna att 5. februar. Men ikkje alle elevane er på plass.

Pedagoger i vaksineko

ALGERIE: Undervisningssektoren må vente på tur i køen for vaksiner mot covid-19. Det skriver Agence France-Presse (AFP) på nettet 30. januar, gjengitt hos det populærvitenskapelige franske månedsmagasinet Sciences et Avenir. Først i køen står medisinsk personale, deretter de eldste og de kronisk syke, sikkerhetspersonell, personell fra sivilforsvaret. Deretter kommer pedagogene, som dog er nevnt før imamer, politikere og journalister. 30. januar begynte vaksineren i byen Blida 45 kilometer sørvest for hovedstaden Alger. Samme dag passerte antall smittede 107.000, hvorav 2888 døde. Det var i Blida den første covid-19-smittede ble oppdaget i mars 2020. Den russiske vaksinen Sputnik V vil bli brukt, men også etter hvert AstraZeneca-vaksinen. Rundt 8000 helsesentre er mobilisert i vaksineren.

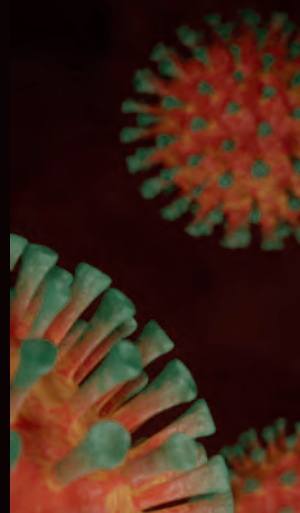
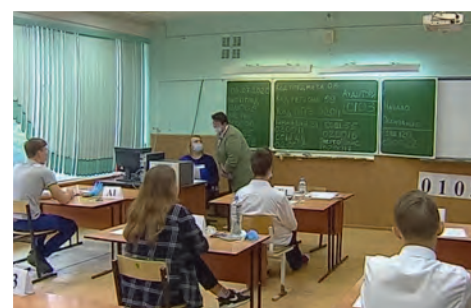

FOTO SONU MEHTA/HINDUSTAN TIMES

SKJERMOLUPP FRÅ TV-KANALEN RIFEY

Medan lærarar over 65 år er i karantene, får studentar sleppe til i klasserommet under rettleiing av kvar sin mentor frå lærarutdanninga.

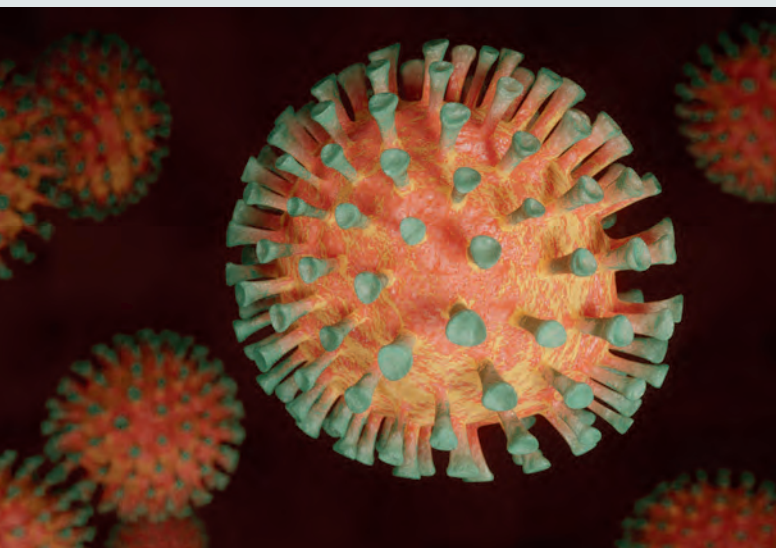
Studentar tek over klasseromma

I den russiske byen Perm har studentar midlertidig teke over undervisninga for lærarar over 65 år.

RUSSLAND: Alle innbyggjarar over 65 år i regionen ved Ural-fjella må halde seg isolerte på grunn av fare for å bli smitta av covid-19. I mellomtida er dei erstatta av studentar frå det humanistisk-pedagogiske universitetet i byen, skriv det russiske nyhendebyrået Regnum.

I februar vart 130 studentar valde ut til å gjennomføre undervisning i skulane og aktivisere barn i barnehagealder og barn med helseproblem.

Som ein del av prosjektet skal den eldre læraren dele av si profesjonelle røynsle, medan studentane skal hjelpe dei eldre med å gjere seg nytte av digitale ressursar. I tillegg får kvar student knytt til seg ein øvingslærer frå universitetet som mentor.

FOTODANIEL ROBERTS/PIXABAY

Færre sjuke i barnehagane

ESTLAND: Etter at foreldre byrja å halde barna heime sjølv med dei minste teikna på sjukdom, har helsetilstanden i barnehagane betra seg kraftig, seier barnehagestyrarar til den estiske fjernsynskanalen ERR. Barna er friskare enn før, og avdelingane er så godt som fulle. Ein av styrarane, Katrin Pildmaa, framhevar som særleg effektivt forbodet mot at foreldre kan kome inn i barnehagen. Barna vert henta og levert på utsida.

Styrarkollega Rita Klein rosar foreldra.

– Dei har vorte veldig ansvarsfulle. Dersom barna har teikn til snørr eller hoste, vert dei haldne heime. Det er nok ein av årsakene til at barna i barnehagen er friskare enn før, seier ho.

Strengere smittevern

Nye regler for å bekjempe det nye koronaviruset ble innført i franske skoler fra og med 1. februar.

FRANKRIKE: Smittevernet medfører nå stengte klasser hvis bare ett tilfelle av den britiske virusvarianten B.1.1.7 påvises hos elev eller ansatt, medisinske munnbind og forsterket fysisk avstand i kampen for å holde skolene åpne. Det melder Connexionfrance.com, nettutgaven til The Connexion, et engelskspråklig månedlig nyhetsmagasin som gis ut i Frankrike.

– Jeg er dypt overbevist om nødvendigheten av å holde skolene åpne, sier utdanningsminister Jean-Michel Blanquer.

Tidligere krevdes tre covid-19-tilfeller før klassen ble stengt.

Undervisningsinstitusjoner med ett mulig smittetilfelle utløser også massetesting i hele institusjonen. Smittevernet utøves i nært samarbeid med lokale og nasjonale myndigheter.

Ansatte i videregående skoler kan fortsatt undervise elever både på skolen og hjemme. Stoffmunnbind er ikke lenger tillatt. Barnehagebarn trenger ikke bære munnbind. Bekreftes ett smittetilfelle i en barnehage, vil alle barna i barnehagen defineres som å ha vært i kontakt med en mulig smittet. De ansatte må bruke munnbind på jobb. Blir tre eller flere smittetilfeller oppdaget, vil også de ansatte defineres som å ha vært i kontakt med en mulig smittet.

8. februar ble obligatorisk to meters avstand

mellom elever innført, i klasserom, kantiner og i sovesaler i skoleinternat. Tidligere var tometeren anbefalt, men ikke påbudt. Tometeren gjelder også utendørs, men da ikke mellom elever fra samme klasse eller gruppe.

I kantiner kan elever i samme klasse spise sammen, men må holde to meters avstand til andre klassers elever. Kantinebordene skal rengjøres og desinfiseres etter hvert måltid.

I barnehager påbys én meters avstand mellom barn fra forskjellige grupper.

I skolene må klasserommene nå luftes, med åpne vinduer, hver time, i flere minutter. Før var dette påbudt hver annen time.

Få land i Europa og i verden holder skolene åpne. Ifølge Unesco holder Norge, Sveits, Kroatia, Estland, Hviterussland og altså Frankrike skolene åpne. Skolene i Spania, Storbritannia og Italia er stengte, mens de i Belgia, Tyskland, Østerrike, Nederland og Danmark er delvis åpne.

Til tross for ein avtale om å bruke 500 millionar euro til berbare datamaskiner for lærarar, manglar lærarane dette enno.

FOTO STARTUPSTOCKPHOTOS, PIXABAY

Manglar berbar pc til digital undervisning

TYSKLAND: I februar hadde ifølgje rektor Ralf Treptow ved Rosa Luxemburg gymnasium i Berlin berre halvparten av dei 110 lærarane ved skolen berbar teneste-pc til digital undervisning, skriv avisa Die Welt. Da hadde tyske skolar vore stengt sidan 13. desember.

I november vart det lagt fram ein avtale mellom forbundsregjeringa og delstatane som blant anna gjekk ut på å bruke 500 millionar euro til berbare datamaskiner for lærarar. Bakgrunnen var pandemien. Men å setje dette ut i livet har tatt svært lang tid. Delstaten Nordrhein-Westfalen underteikna ikkje ein gong avtalen før 3. februar. Argumentet var at dei først ville avklare alle moglege ulemper med avtala.

Løsning kryssord nr 2

			T	S	A	D	S	B	S									
			E	N	I	D	L	I	G	E	R	E	T					
			A	U	L	A	G	Å	S	L	A	S	O					
			Y	M	T	T	T	A	S	T	U	N	A	T				
			L	F	E	N	I	R	A	S	U	R						
			B	E	R	O	L	I	G	E	N	D	E					
M	E	I	D	R	I	R	A	G	A	M	P	I	R					
R	E	K	K	E	F	I	R	E	R	G	R	E	V	G	B	R	E	
N	A	V	N	N	O	R	A	D	P	R	E	R	O	L				
U	N	N	I	N	N	E	V	I	N	I	R	U	E	A	H	A		
E	L	A	E	R	T	S	Y	N	D	T	E	D	A	M				
A	S	P	I	R	I	N	E	S	K	E	E	L	R	E	D	E	R	I
K	O	B	B	E	S	V	A	R	S	M	E	D	R	Ø	L	N		
F	E	R	E	A	L	I	B	I	T	I	R	A	D	E				
V	R	I	I	N	G	L	E	M	I	O	D	I	R	K	I	T		
H	E	I	S	D	Ø	R	S	L	I	E	L	E	D	Æ	R	E	S	
R	T	S	A	D	D	E	N	D	O	L	E	L	O	T	T	A		
O	D	E	T	G	E	I	N	E	R	G	L	E	T	A	V			
E	F	T	A	E	R	E	R	U	S	S	V	I	R	E	T	U	R	
S	T	Ø	K	O	L	I	B	R	I	A	D	E	R	R	E			
	Y	E	F	E	D	R	I	N	N	U	D	D	M	D	E	G		
K	J	E	R	R	A	A	G	G	S	M	I	T	T	E	V	E	R	N
O	N	E	G	O	N	I	S	A	M	O	A	R	I	S	T	E		
E	D	E	L	I	A	N	D	R	E	Y	R	K	E	R	S	E	R	

VINNARANE: Vinnarane av kryssordet i Utdanning nr. 02/2021 er: Solveig Riise Vangberg, Sjursnes, og Kari Ruud, Oslo. Dei vil få tilsendt kvar sin boksje på 500 kroner. Vi gratulerer.

POLITIET

Er det DELBART?

Vil du lære barn og unge å ta gode valg når det gjelder deling av seksualiserte bilder?

Nå er undervisningsopplegget «Delbart?» tilrettelagt slik at også andre enn politiet kan holde foredrag.

Dette kan være lærere, helsesykepleiere, miljøarbeidere og andre voksne som jobber med barn og unge.

Du finner all informasjon du trenger på politiet.no/delbart

Digitale ettervirk

ninger

Pandemien har ført til et digitalt kvantesprang i skolen. Titusener av lærere diskuterer og deler undervisningsopplegg på sosiale medier. Men hva skjer etter korona?

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad

– **Man skal** ikke undervurdere effekten av mengdetrening, sier lektor Anne Bergvad.

Hun sitter i hjørnet av et klasserom på Drammen videregående skole sammen med lektor Helle Nyhuus. Sistnevnte underviser noen spredte elevgrupper i regnskap. Bordet i bakgrunnen er fullt av bærbare pc-er.

– Denne perioden har vært mye mer effektiv enn å gå på kurs. Vi har fått helt konkrete erfaringer med digital undervisning, og vi har også kunnet ha dialog med elevene om hva som er gode løsninger, sier Bergvad.

Nyhuus nikker og gløtter seg over skulderen for å sjekke at elevene er i gang.

– Når pandemien er over, vil jo mye av undervisningen fortsette på samme måte som før. Men fle e lærere har helt klart kommet mer med på det å bruke digitale verktøy. Vi har også fått erfaring med fle e forskjellige typer verktøy gjennom denne perioden, sier hun.

Det er snart ett år siden Norge stengte ned, og lærerne ble kastet ut i en digital undervisningsverden få var forberedt på. Mange lærere søkte likesinnede for å finne løsninger. For titusener ble en rykende fersk Facebook-gruppe løsningen.

– **Alt var ad hoc**

11. mars i fjor satt Geir Sand Nilsen og tenkte at nå går verden av hengslene. Så tenkte han at skolene kommer til å bli stengt, slik at alle må undervise på nett.

– Og da visste jeg i så fall et par ting alle burde

Lektor Anne Bergvad er etter hvert blitt godt vant til å gjennomføre digital hjemmeundervisning. – Det er ikke lærerne det står på for å skape en fremtidsrettet skole, sier hun.

vite. Jeg følte vel et ansvar for å spre kunnskapen jeg hadde tilegnet meg de siste årene.

Nilsen er ikke lærer, selv om hele familien hans er det. Han er en nesten utdannet sivilingeniør som hoppet av studiene for å bli en del av startup-miljøet. Han har jobbet med prosjekter og selskaper innenfor sosiale medier, markedsføring og skole. Blant annet har han forsket på hva som skaper digitalt engasjement blant studenter og elever. Det var denne kunnskapen han tenkte Skole-Norge hadde akutt bruk for, og derfor startet han Facebook-gruppa «Korona-dugnad for digitale lærere» samme dag.

«Det var behov for et system hvor folk kunne samhandle og hjelpe hverandre, og det måtte fungere fortest mulig.»

Geir Sand Nilsen, grunnlegger av Facebook-gruppa «Korona-dugnad for digitale lærere» og det ideelle selskapet Pålogga

– Jeg håper flere kollegaer tør kreve og forvente gode digitale verktøy fra arbeidsgiver i tiden framover, sier lektor Helle Nyhuus ved Drammen videregående skole.

– Det var behov for et system hvor folk kunne samhandle og hjelpe hverandre, og det måtte fungere fortest mulig. Så skjedde det som skjedde. Alt var ad hoc i starten, sier han.

Dagen etter stengte Norge, og lærere strømmet til Facebook-gruppa for å få den digitale hjemmeskolen på beina. Medlemsmassen vokste brattere enn en koronakurve i dårlige tider. Snart var over 60.000 lærere og skolefolk med i gruppa og delte og diskuterte undervisningsopplegg og utfordringer.

– Jeg hadde ikke forventet noe i nærheten av det som skjedde. Det var helt vilt, sier Nilsen.

De hadde daglige livesendinger med fagpersoner og kjente lærerfjes med digital kompetanse. Da kunnskapsminister Guri Melby til slutt stilte i direktesending, tenkte Nilsen at nå var han i mål. Nå kunne dette gå av seg selv.

Men det gikk ikke helt slik. Nå er det opprettet et ideelt selskap, Pålogga, som har en rekke prosjekter på gang og et eget styre som Nilsen selv er en del av.

– Jeg er en type som trives i kaos og endring, og det var det mye av i mars i fjor. Når det blir mer standardisert, mister jeg litt interessen, så jeg er nok avhengig av at andre nå vil drive det videre. Jeg startet dette i en form for frustrasjon over at ingen andre gjorde noe.

– Må skje på lærernes premisser

En av dem som tidlig engasjerte seg i initiativet Pålogga, var lektor Anne Bergvad ved Drammen videregående skole. Hennes skole hadde så smått begynt med Teams et par måneder før det nye koronaviruset kom til landet. Brått ble Teams essensielt for i det hele tatt å drive skole.

– Vi har hatt en bratt læringskurve, og vi har nedlagt mye tid og arbeid gjennom perioden, men det har også vært svært spennende, sier hun.

Kollega Helle Nyhuus peker på at de manglet mange digitale verktøy da de skulle over til hjemmeundervisning, for eksempel trådløse headset. Når hun skal undervise elever i klasserommet og hjemme samtidig, gir det henne mulighet til fortsatt å bevege seg mens hun underviser. Det kjentes som en «revolusjon» da hun fikk et digitalt tavleverktøy som enkelt gjorde det mulig å skrive på skjermen som hun delte med elevene som satt hjemme.

– Ulike fag kan kreve ulike digitale verktøy. Dette må skje på lærernes premisser. Det kan ikke være politikere som bestemmer en felles ordning hvor alle lærere får det samme og ingenting annet. Jeg håper fle e kollegaer tør å kreve og forvente gode digitale verktøy fra arbeidsgiver i tiden framover, sier hun.

De gleder seg imidlertid til å få elevene tilbake i en normal hverdag.

«Det digitale gir oss større muligheter for oppfølging av enkeltelever og grupper av elever.»

Jørn Ellingsen, inspektør ved Drammen videregående skole

– Elevene verdsetter det fysiske møtet på skolen. Mye læring skjer i samspill med andre, og det digitale skal bare være hjelpemidler i undervisningen. Det sier elevene, og det mener vi lærere også. Slik ting har vært, har det handlet om å gjøre det beste ut av en spesiell situasjon, sier Nyhuus.

Korona-dugnaden i skolen var et fyrverkeri av et startskudd for digital kompetanseheving. Men hva når pandemien en gang er historie? Nyhuus og Bergvad mener det er verdt å ta med seg noen av de digitale erfaringene inn i skolehverdagen også etter pandemien.

– Det er ikke lærerne det står på for å skape en fremtidsrettet skole. Men det er viktig at politikerne følger opp og sikrer de økonomiske rammene for dette. Det gjelder å få tilgang til nye digitale verktøy og ha muligheten for å oppdatere seg med relevant faglig kunnskap, sier Bergvad.

– Må finne ut hva som har livets rett

Initiativet Pålogga ruller i alle fall videre og har fått pengestøtte fra Utdanningsdirektoratet og samarbeid med Matematikksenteret og Statped. Nå søker de ansatte til fle e nybrottsprosjekter for å skape digitale fellesskap for lærere og skoler. De vil bygge en katalog over digitale verktøy, finne ut hvordan man best drifter digitale samfunn innen utdanningsfeltet og se på mulighet for gjenbruk av digitale dingser.

– Noen av prosjektene vil feile og avsluttes, mens andre forhåpentlig fungerer. Nå må vi finne ut hva som har livets rett, sier Geir Sand Nilsen.

– Kommer noen til å tjene penger på dette?

– I dag er Pålogga non-profit uten kommersielt motiv. Jeg tror det kreves en forretningsmodell som sikrer sunn drift og lønn til flinke folk for at det skal kunne bygges levedyktige, gode tjenester i et internasjonalt marked. Samtidig må det ligge en sterk allmennytte i hvert prosjekt. Disse to tingene må balanseres riktig.

Han tror imidlertid ikke pandemitiden vil revolusjonere Skole-Norge.

– Jeg tror dessverre ikke på de store strukturelle endringene i skolen, men at hver enkelt lærer får bedre mulighet til å utnytte potensialet i det digitale, sier Nilsen.

– Vil se mer fleksibilitet

Inspektør ved Drammen videregående skole, Jørn Ellingsen, tror erfaringene fra pandemitiden vil gi noen endringer ute i skolen.

– Jeg tror vi vil se mer fleksibilitet, hvor ikke alle elever må være på samme sted hele tiden. Vi har fått erfaring med nye måter å drive både undervisning og vurdering. Det gir mulighet til større variasjon framover, noe som er spennende.

Skolen har gjennom fle e år også drevet nettskole.

– Vi har sett at det har ligget muligheter i det digitale som vi i større grad også kunne ta inn i den ordinære skolen, men vi hadde ikke fått det til på denne måten uten at situasjonen hadde vært som den har vært. Det digitale gir oss større muligheter for oppfølging av enkeltelever og grupper av elever, større grad av fleksibilitet og mer fokus på veiledning, sier han.

Noen elever har også blomstret i periodene med digital undervisning.

– Vi har opplevd å redde noen av elevene som kanskje ellers ville droppet ut.

Samtidig understreker Ellingsen at den digitale skolen ikke må ta helt over, at det handler om å skape en balanse.

– Vi må også skape gode fellesskap for elevene i klasserommet.

– Forteller noe personlig

Lektor Anne Bergvad har satt seg med den bærbare på et lite grupperom i biblioteket, klar for undervisning.

– Jeg starter med å snakke litt med elevene om hvordan de har det, og hva de har gjort siden sist. Jeg forteller også noe personlig om meg selv. Å bygge relasjoner er avgjørende for god kommunikasjon, og spesielt viktig når vi kun møtes digitalt, sier hun.

Elevene popper inn i timen. Noen får beskjed om å lese ut Erlend Loes roman «Doppler», andre skal fortsette med oppgaver. Underveis i timen skal hun ringe noen av dem for fagsamtaler en-til-en,

En lærer og tomme stoler. Men på skjermen møtes de. Slik har det vært i flere perioder under pandemien for lektor Anne Bergvad og en rekke andre lærere.

noe hun synes fungerer veldig bra digitalt.

Hun inviterer noen av elevene til en prat om det digitale skolelivet. Snart dukker de opp på skjermen, denne gangen med kamera påslått.

– Hva er bra med den digitale undervisningen? spør Bergvad.

– Vi bruker mindre tid på transport til og fra skolen. Da får vi litt ekstra tid vi kan bruke på skolearbeidet, sier Reno Pape.

– Er man syk en dag, vil også hjemmeundervisning fungere bra. Hvis jeg ble syk for ett år siden, ville jeg bare vært hjemme og ikke gjort noe. Nå ser jeg at det er mulig å være med allikevel selv om jeg ikke er på skolen, sier Fredrik Hanssen Fahlstrøm.

Samtidig er de enige om at distraksjonene er fle e, når de sitter hjemme.

– Det kan av og til være vanskelig å følge med, sier Kristoffer Thorgersen Harjo.

Elevene lengter allikevel tilbake til en normal skolehverdag.

– Jeg lærer mer når vi er på skolen. Den digitale undervisningen gjør det vanskeligere å stille spørsmål og å følge like godt med. Jeg må ta igjen mer foran hver prøve, enn jeg måtte tidligere, sier Reno.

– Konkurransefortrinn

Anne Bergvad tror elevene, akkurat som lærerne, vil ha stor nytte av erfaringene fra pandemiperioden i arbeidslivet.

– Mye av arbeidslivet blir flyttet til digitale fl ter. De som mestrer den digitale muntlige kommunikasjonsformen, har konkurransefortrinn og vil prestere godt i det nye arbeidslivet.

Selv håper hun på fle e gode historier framover om hvordan lærerne bruker de nyervervede ferlighetene.

– Den digitale endringen i skolen har kommet langt. Vi er kunnskapssugne og lærer gjerne mer, både om nye digitale verktøy og digital didaktikk. Det er motiverende og spennende, og jeg gleder meg til fortsettelsen.

● Digital undervisning

• Ni av ti lærere oppgir at de har fått bedre digital kompetanse etter 12. mars 2020.

• 80 prosent av lærerne på alle nivåer sier de i noen eller stor grad vil endre undervisningspraksis etter erfaringene med digital fjernundervisning.

• En undersøkelse blant elever på ungdomstrinnet og i videregående skole i Oslo viste at halvparten av elevene var godt fornøyde med undervisningen i nedstengningsperioden, mens en fjerdedel var misfornøyde. Seks av ti elever mente de lærte mindre enn før.

Kilde: Utdanningsspeilet/Utdanningsdirektoratet.

Petit

Hilde Eskild

Rødt år

En farge sender mange signaler. Mennesker i alle kulturer reagerer følelsesmessig på ulike kulører. Tolkningene varierer fra kultur til kultur, men vi har til felles at vi bruker farger når vi vil si mye med få ord. Farger har rett og slett mye de skal ha sagt.

Hvis jeg skulle sette farge på 2020, hadde jeg valgt grått; fargen for dysterhet og usikkerhet. Eller svart. Fargen for sorg, ulykke og død. De fleste kan vel enes om at 2020 var et år vi ville komme oss videre fra. Derfor fargela jeg 2021 på forskudd. Med fargen grønn; håpets og gledens farge. Fargen for nytt liv.

2021 startet rødt. Rødt er fare. Rødt advarer mot å gå videre. Rødt er krig, opprør og helvetets ild. Rødt er sinne og aggresjon og blodtørstighet. Men rødt er også fargen for kjærlighet og en oppmuntning til handling – til å gjøre noe bedre – til å skape revolusjon. Rødt er fargen for taperhet.

Så, altså: I et år som startet med den mest flytende fargen av dem alle, er vi i grunnen der vi pleier å være. Vi må ta det som vi har det når det gule flgget vaier og varsler smitte og karantene. Vi kan være både Ludvig og Solan. Vi kan se på hverdagen som problematisk uforutsigbar, og vi kan teste ut nye muligheter. Vi kan se på oss selv som kanonføde, og som en viktig del av landets beredskap.

Hvordan vi tenker og drømmer, former året vårt. Så kanskje vi kan la tankene våre være lilla? Fargen som balanserer den røde lidenskapen og det blå intellektet. Fargen som maner til måtehold og veloverveid handling.

Vi kan tillate oss å være blå innimellom; la stillheten og ettertanken si inn over oss. Og vi kan unne oss oransje dager. Dager med litt luksus og prakt.

ILL. FOTO APOLA/ISTOCK

Vi kan la drømmene være grønne; fulle av håp om tider med full frihet til å begrense vår egen bevegelsesfrihet. Begrense den med klemmer og tette, varme klynger i stedet for kjølige kohorter.

Jeg tillater meg å komme med to fargerike råd for 2021: Det ene har jeg knabbet fra Nils-Fredrik Nielsens tristesse-samling:

Ikke la «de små grå» bli en beskrivelse av tankene dine.

Og husk: Fugl Fønix er rød. Han som stiger fornyet opp av asken, brer ut vingene og svever fritt av gårde.

«Rødt er fargen for taperhet.»

Tilbakeblikk

For 50 år siden

Jomfru Maria, formenn, valg og komplekser

Jomfru Maria, klasserådsformenn og mindreverdigthetskomplekser ble satt opp mot hverandre i Bærum skolestyre onsdag. John Myhre (kr.f.) fant det komisk at det i innstillingen fra reglementskomiteen for grunnskolen foreslås at det kan opprettes klasseråd for alle trinn i grunnskolen.

– Jeg ser for meg den lille syv år gamle formannstassen på vei til overlæreren for å forhandle om elevenes rettigheter på vegne av sine klassekamerater. Jeg får nesten mindreverdighetskomplekser når jeg tenker på min egen barndom! Jon Gjønnes (a): – I min datters klasse i småskolen valgte barna rett før jul jomfru Maria.

Norsk Skoleblad nr. 8/1971

For 25 år siden

Seier på Lillehammer

Fylkesleder Amund Berger kan melde at striden om de vikarløse timene på Lillehammer nå er avgjort i Lærerforbundets favør. Dermed er det slutt på at lærerne blir pålagt å jobbe gratis som vikar etter at vikarbudsjetet er brukt opp.

Skolefokus nr. 4/1996

Hilde Eskild
lærer, forfatter og forteller

FOTO SONDRE TRANSETH

Fotografis e
tilbakeblikk
fra skole og
barnehage.

Vaksinen er her!

1956: Ein elev ved Kalvskinnet skule i Trondheim er klar til å få den etterlengta vaksinen mot virus-sjukdomen poliomyelitt. I dei føregåande tiåra hadde det vore fleire smittebølgjer av viruset. Så seint som i 1951 vart det registrert meir enn 2000 tilfelle av lammingar eller hjernehinnebetennelse på grunn av viruset, og av desse døydde om lag kvar tiande pasient, ifølgje Folkehelseinstituttet. Då vaksinen kom til Noreg, vart barn i dei tre første klassane i folkeskulen prioriterte. I våre dagar er poliovaksinen ein del av vaksinane som barn får når dei er 3, 5 og 12 månader. Takka vere vaksine er poliomyelitt no utrydda i dei fleste land i verda.

FOTO SCHRØDER/SVERRESBORG TRØNDELAG FOLKEMUSEUM TEKST HARALD F. WOLLEBÆK

Bøker

 Aktuell bok ANMELDT AV Ingeborg Tveter Thoresen

Selvinnsikt er også viktig for ledere

Leder, kjenn deg selv

Av Kristin Aase og
Bente Vetland
Cappelen Damm
Akademisk 2021
176 s

Boka handler om hva som skaper tillit og hvordan tilliten kan vedlikeholdes eller ødelegges.

Med ordene «kjenn deg selv», hentet fra orakeltempelet i Delfi, er denne lille boka en kilde til visdom i vår tid. Den henvender seg til en leser som har ansvar for å lede mennesker. Dem er det mange av i vårt samfunn, ikke bare i næringsliv og offentlig forvaltning, men også i skoler og klasserom.

Det mangler ikke på litteratur om ledelse og organisasjonsutvikling. Denne boka dreier seg imidlertid nettopp om tittelens oppfordring, lederens selvinnsikt. Forfatterne begrunner hvorfor selvinnsikt er viktig for en som leder andre, og de viser hvordan økt selvinnsikt kan hjelpe ledere med å forstå seg selv og medarbeiderne sine bedre. De har erfaring i å veilede ledere og har kunnskap både om mennesker og hva en leder kan møte i små og store organisasjoner og virksomheter.

Boka har elleve kapitler med titler som «Hva kjennetegner en god leder?» «Hvorfor kjenne seg selv som leder?» «Har du god eller dårlig tid, og hva tapper din energi?». Den omhandler personlighetstyper i en gjennomgang av to redskaper: Eneagrammet, som angir personlighetstyper, og Kjernekvadranten som utviklingsverktøy. Verktøyene forklares og gjennomgås, og metoder i å bruke dem kombineres gjennom flere kapitler.

Boka er godt rigget pedagogisk. Hvert kapittel begynner med en kort beskrivelse av en situasjon. Med det og en kort tekst bringer forfatterne leseren inn i kapitlets tema. Temaene presenteres på en ryddig måte, og forfatterne henvender seg direkte til leseren med et «du». Det gir boka preg av samtale. Til slutt har hvert kapittel en oppsummering og oppgaver som en kan jobbe videre med.

Boka inviterer leseren til å øke innsikten om seg selv, sin personlighet, sin væremåte og sine reaksjonsmønstre, både de viktige og de som er lite hensiktsmessige, eller fallgruver, som forfatterne kaller det. Innsikten økes gjennom drøfting

av eksempler, der lederens mulige møter med seg selv, i møte med medarbeidere, aktiverer følelser og automatiske reaksjoner. De kan være både en styrke og en svakhet. Og nettopp dette er læringspunkter.

Alle er mennesker. Alle har verdier med seg. De er mer og mindre bevisste. Alle har sin bagasje med opplevelser som har skapt følelser. Også de spiller inn, skriver forfatterne og viser hvordan følelser gir kroppslige uttrykk; vesentlig informasjon. Slik avspeiler boka et helhetlig menneskesyn. I boka drøftes både verdier, ansvar og etiske utfordringer som ligger i den makten en leder har i forholdet. Tillit er et vesentlig tema. Hva som skaper tillit og hvordan den vedlikeholdes eller ødelegges, beskrives.

Et annet tema er ytringsklima og hvordan en som leder kommuniserer med ord, tone og kroppstrykk, som enhver leder må være seg bevisst. Også avklaring av forventninger og måter å gi tilbakemelding på, stress og krisehåndtering, ledelse av team; aktualisert med tanke på digitale møter, behandles på forbillig vis.

Boka avsluttes med kapitlet «Hva slags organisasjonskultur skaper du?». Den er faglig fundert i forskning, noe referansene viser. Som fagbok er den allment tilgjengelig med et forbillig klart og enkelt språk. Den vil egne seg for selvstudium og i grupper. Det er en bok til å bli klok av, som kan stå på pensumlister i lederutdanninger så vel som i ulike lærerutdanninger, for også lærere er ledere.

Boka inviterer leseren til å øke innsikten om seg selv, sin personlighet, sin væremåte og reaksjonsmønstre, både de viktige og de som er lite hensiktsmessige, eller fallgruver, som forfatterne kaller det.

ILLFOTO METAMORWORKS/ISTOCK

Skilsmissehelter – en bok for barn og voksne

Barn som opplever skilsmisser, reagerer ulikt. Denne boka gir lærere nyttig kunnskap om temaet.

Hvert år opplever tusenvis av barn at foreldrene går fra hverandre. Boka er for disse barna, fra ni-tiårsalder. Men den er også for voksne.

Forfatterne har egne erfaringer med skilsmissen. Som barneadvokat møter Trude Trønnes Eidsvold mange familier og deres fortellinger om krevende oppbrudd. Trude ble skilt som trebarnsmor. Hun er opptatt av at barna må være i sentrum.

Boka er skrevet sammen med hennes niese, antropolog og designer Rosa von Krogh, som er skilsmissebarn. Hun har snakket med barn fra det de kaller «lappeteppefamilier» for å gi innsikt i hvordan barn har det, hva de er opptatt av og hva de er redde for når foreldrene går fra hverandre.

Også mange omkring barna berøres. Midt i sitt eget strev tar barn ansvar for foreldrenes følelser. Det er et ansvar barn ikke skal ha. Barn er prisgitt voksne, også når foreldrene kan ha nok med sitt. Barn og hjem er forskjellige, også hvordan brudd skjer og hvilke løsninger som velges. Dette tas opp i boka gjennom fortellingene til fem jenter og gutter i barne- og ungdomsskolealder. Noen foreldre klarer å være venner og ordne forholdene omkring barna på best mulig vis.

Et mangfold av historier

Ett av barna i boka har foreldre av samme kjønn: mor og mamma. I noen hjem er det uløste konflikter mellom foreldre. Sjaluus mellom gamle og nye forbindelser vanskeliggjør barnas liv. I et av hjemmene skaper den nye partnerens væremåte overfor barna store problemer. Opplevelse av forfordeling av kjærlighet og oppmerksomhet mellom sammenbrakte barn, er vanskelig. Men vi møter også

steforeldre som lykkes i relasjonen til stebarnet. Forfatterne får fram et mangfold og bredde i erfaringer, følelser, utfordringer og reaksjoner.

Denne måten å presentere et krevende stoff på gir boka struktur. Vi følger personene ved skolestart, omkring Halloween, på aktivitetsdager, og hverdager, i ferier og høytider, og andre viktige dager i barnas liv. Det er mange dilemmaer å stå i for et ungt menneske. For uansett valg får det konsekvenser.

Forfatterne har knyttet til seg en psykologspesialist, Emma Johannesen, og en helsesykepleier, Olaug Kalberg Heggem. De bidrar med faglige råd som en kommentar eller et lite brev til det enkelte barn i tilknytning fortellingene i boka. Den blir allikevel ingen selvhjelpsbok. Barna får støtte. De får vite at det er de voksne som har ansvar for at barna skal ha det godt, og for å rydde opp i vanskeligheter. Barna rådes til å åpne opp, snakke med foreldrene. Men når det ikke går, må de prøve å finne en annen øksen, helsesykepleier eller lærer. Barnet skal ikke bære byrdene alene.

Det sier også barnepanelet, som består av «fem kloke barn i alderen 9-14 år, som har opplevd at foreldrene har gått fra hverandre». Forfatter Trønnes Eidsvold gir barna råd som barneadvokat. Kine Yvonne Kjær har gitt boka et særegent uttrykk i rolige, dempede farge-toner. På boka sine siste åtte sider er det spørsmål fra barn og svar fra spesialistene. Barn får tips om hvor de kan henvende seg for å få hjelp. Bokas tittel er god. Barn som strever med å holde livet sammen, er hverdagshelter. Men helter trenger støtte. Det gir boka.

Hvorfor er boka viktig for lærere?

Lærere møter barna daglig. Skolen

er barnets andre arena, og derfor er dette en bok for lærere. Når grunnvollene rystes, er det mange øyne å møte på skolen for et ungt menneske. Det er mange relasjoner å stå i med sårbarheten, og ulike reaksjoner. Fortellingene viser tydelig at det er hjelp å hente for lærere hos fagfolk som har jobbet med dette.

Skilsmissehelter

Av Trude Trønnes Eidsvold og Rosa von Krogh
Illustrert av Kine Yvonne Kjær
Cappelen Damm 2021
217 sider

Bestill annonser for 2021

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

4	3. mars/19. mars
5	31. mars/16. april
6	21. april/7. mai
7	5. mai/28. mai
8	2. juni/18. juni
9	4. august/20. august
10	25. august/10. september
11	15. september/1. oktober
12	6. oktober/22. oktober
13	27. oktober/12. november
14	17. november/3. desember

Visste du at annonser hos oss sees av 306.000 lesere?

Kontakt: Mona Jørgensrud i HS Media, mj@hsmedia.no

Kapittel 9a i opplæringslova avskiltar lærare

● **Claus Røynesdal**
rektor ved Voss ungdomsskule
FOTO: FOTOGRAF SENDERUD, VOSS

Stortinget har gjort seg sjølv ein bjørneteneste med gjeldande kapittel 9a.

Det var med stor undring eg las kronikken «Opp- læringsloven og lærernes rettssikkerhet» i Utdanning nr. 14/2020. Den er skriven av Grethe Hovde Parr, utdanningsdirektør hjå Fylkesmannen (Statsforvaltaren) i Oslo og Viken, og seksjonssjef same stad, Anita Rolland Fuglesang. Deira hovudpoeng er at rektor og lærar ikkje har grunn til å føle seg rettslause og at det ikkje er opplæringslovas kapittel 9a det er noko i vegen med. Problemet er skulane si praktisering av lova, skriv dei. Eg er sterkt ueinig i dette.

Slik lova er no, undergrev den lærarane, skuleleiinga og føremålet med skulen i seg sjølv. Lova set lærarane til side som profesjonelle yrkesutøvarar. Det er gode intensjonar med lova, men gode intensjonar gir ikkje alltid gode resultat. Som pedagog ser eg behovet for å styrke elevane sin tryggleik. Som forvaltningshistorikar veit eg samstundes at det er ikkje alltid lovene våre dekkjer alle føremåla, og at lover også kan ha utilsikta negative konsekvensar. Slik er tilfellet diverre her.

Dei fleste er nok einige i behovet for å styrke elevane sin tryggleik, altså at alle elevane skal ha ein trygg og god skulekvardag, fri frå krenking og negative opplevingar. Noreg har ratifisert FN sin barnekonvensjon. I førearbeida til kapittel 9a vert det difor slege fast at barnet har rett til å gje uttrykk for sine synspunkt i saker som gjeld barnet, og at barnet sitt synspunkt vert sterkt vektlagt i samsvar med barnet sin alder og mogenskap. I merknadene frå Prop. 57 L (2016–17) går ein lenger enn barnekonvensjonen. Her vert eleven si subjektive oppleving lagt til grunn. Altså er det eleven si subjektive oppleving av situasjonen som er avgjerande.

I utgangspunktet er det sjølvsagt at det er eleven som kjenner seg sjølv best og si oppleving av situasjonen. Problemet er at dette prinsippet i praksis set lærarane som profesjonell yrkesgruppe til side. I arbeidslivet elles er det arkitekten, legen, ingeniøren, ergoterapeuten, fysioterapeuten, psykologen eller tannlegen si faglege vurdering og skjønn som ligg til grunn for avgjersle og tiltak – i dialog, samhandling og helst i forståing med brukaren. Slik er det ikkje i skulen med kapittel 9a. Her kan

dei faglege vurderingane til skuleleiinga og lærarane bli sett strek over. Den subjektive opplevinga til eleven blir objektiv sanning. Dette bryt mot all anna lovforvaltning fordi eleven (og føresette) har fått vetorett.

Lova pålegg at skulen undersøker om det fin stad krenking. Men sjølv om ingen observasjonar og undersøkingar fin at det skjer krenking, skal vi altså lage ein handlingsplan med tiltak på bakgrunn av funna, sjølv om det ikkje er dokumentert nokre funn. Det kan vere krenking. Men det kan også vere at det ikkje er det, at det «berre» er den sosiale slipinga vi alle må gjennom i oppveksten. Nokre av dei utfordringane elev og føresette kan meine å høyre heime i ein 9a-sak, vil til dømes mange fagfolk seie høyrer til det å sosialisera i samhandling med andre, vekse opp og tole litt av livets naturlege motstand.

Vi møter eit nytt paradoks i Utdanningsdirektoratet sin tolkingsuttale om føresette sin rett til informasjon og deltaking i skulemiljøsaker (Udirir 04.12.2018). Under avsnittet «Særleg om rett til deltaking i møtevirksomhet for å utarbeide aktivitetsplaner» heiter det:

«**I tråd med** barneloven § 30 og rundskriv F-036–98 vil foreldre i kraft av foreldreansvaret kunne ha rett til å være med på møtevirksomhet for å finne egnede tiltak for barna sine aktivitetsplaner etter oppl. § 9A–4 sjette ledd. Vi understreker imidlertid at selv om en forelder med foreldreansvar har rett til å delta på et slikt møte, må hensynet til barnets beste være grunnleggende for skolen når skolen skal fastsette hvilke tiltak som kan sies å være egnet, jf. oppl. § 9 A–4 fjerde, femte og sjette ledd. *Dersom forslagene til den ene forelder etter en konkret helhetsvurdering ikke ivaretar hensynet til barnets beste, vil skolen ikke kunne tillegge denne forelderens mening noen særlig vekt.*» (Min kursivering).

Altså: Eg kan som rektor, etter min og lærarar sin konkrete heilskaplege vurdering, setje strek over ein vaksen forelder sine synspunkt og ikkje leggje noko vekt på forelderens si vurdering og meining. Men: Den subjektive opplevinga til eit barn

«Den subjektive opplevinga til eleven blir objektiv sanning.»

en som profesjonell yrkesutøver

Dagens opplæringslov undergrev lærarane, skuleleiinga og føremålet med skulen i seg sjølv, skriv Claus Røyneidal.
ILL. ÅSHILD IRGENS

blir ståande som objektiv sanning, uavhengig av kva lærar, rektor, pedagogisk-psykologisk teneste eller andre relevante fagaktørar måtte meine om saka. Det går ei sær viktig grense mellom barnekonvensjonen sitt krav om å lytte til og vektleggje barnet sitt synspunkt i tråd med barnets alder og mogenskap, og det å gje barnet full vetorett.

På fleire område står lova på leirgrunn. Eit døme er i saker med omsorgssvikt. Vald, rus og overgrep gir dårlege føresetnader for at barn og ungdom skal trivast, både på skulen og i livet elles. Med 9a kan du projisere dette på skulen, snu situasjonen på hovudet, gjere verknad til årsak og rette bakar for smed. Symptoma ser vi på skulen, medan årsaka til mistrivnad ligg på heimebana. Uavhengig av utfall av ei pågåande sak hjå barnevernet, vil skulen måtte lage ein handlingsplan som skal imøtekomme barnet og dermed føresette sine ynskje og behov.

Eit anna døme er at du ikkje treng å ha ei barnevernssak for å «lage» din eigen «privatskule» i skulen. Du og barnet ditt kan subjektivt define e skulekvardagen slik at det er mistrivnad ved å syne til paragraf 9a. Dermed kan du tvinge læraren inn i rolla som «personleg pedagogisk trenar» for din elev. Uavhengig om det er mange andre elevar i klassen som treng særskilt omsorg og ekstra tilrettelegging, kan du krevje tilpassing, oppfølging og tiltak som er skreddarsydd for ditt barn – og dine ynskje og behov. Vetoretten gir deg i praksis heimel til det.

Skulen står då i ein utmattande «Kafka-prosess». Det er ikkje mykje som skal til for å få eit vedtak frå Statsforvaltaren om at skulen ikkje har oppfylt pliktene sine. Skuleeigar kan ende opp med tvangsmulkt, og då ligg vegen endå meir open for ei erstatningsrettssak i framtida. I verste fall kan ein slik prosess mot kommunen også vere øko-

nomisk motivert. I beste meining opnar lova for misbruk. Lova opnar også for å vri ressursar i feil retning, slik at det går ut over det fellesskapet som skal fungere for at alle elevane skal få det best mogleg på skulen.

Både leiinga og dei tilsette på skulane må sjølv-sagt ta høgde for at elevar blir krenka, og at mange elevar ikkje trivst på skulen. Her har alle skulane ein kontinuerleg viktig jobb å gjere. Men det er ikkje 100 prosent sikkert at alle 9a-saker er 9a-saker. Til liks med mange andre lover fin t det svakheiter og utilsikta negative konsekvensar. Ein konsekvens med kapittel 9a er at lova set strek over læraren si profesjonelle yrkesutøving. Stortinget har gjort seg sjølv ein bjørneteneste med gjeldande kapittel 9a. Det er eit farleg misgrep som må rettast opp.

Grunnskoleeksamen i matematikk må moderniseres i takt med IT-utviklingen

Tiden er inne for å tenke nytt rundt innholdet og organiseringen av eksamen.

Årets skriftlige eksamen for grunnskolen og videregående skole kanselleres. Det kan det være mange gode grunner til. Ikke minst må det varierende læringsutbyttet for elevene i pandemitiden telle betydelig. Denne avlysingen av årets eksamen burde være en anledning til å tenke nytt rundt innholdet og organiseringen av eksamen.

Rundt tusenårsskiftet ble det i mange år laget egen grunnskoleeksamen for voksne. Gruppen som fikk ansvaret for utviklingen av denne eksamen, ble stilt rimelig fritt til å tenke nytt om matematikkeksamen. Oppgavene ble bygget opp med en språklig kontekst, og det ble brukt bilder som skulle lette tekstforståelsen. Rene, enkle oppgaver i de fire regneartene uten tekstforankring ble forkastet og erstattet med oppgaver der det ble viktigere for elevene å velge rett regneoperasjon og la lommeregneren gjøre regnearbeidet. Dessuten, og det viste seg etter hvert ganske viktig, ble en del av eksamen tilrettelagt med fler algsoppgaver. Her skulle åtte avkrysningsoppgaver løses på et eget ark.

Gruppen mente det var viktigere å teste elevenes tall- og begrepsforståelse enn at de mekanisk skulle kunne vise regneferdigheter i de fire regningsartene. At elevene for eksempel svarte at 0,10 er større enn 0,9 fortalte oss at tallforståelsen ikke var god nok. Mange elever mente også at en 20-kronersmynt ikke var en sylinder, den var ikke høy nok. Slik kunne vi fortsette å gi eksempler på

at forståelsen ikke var god nok. Eksamenssettet for voksenopplæringen besto også av mer tradisjonelle oppgaver, helst knyttet til viktige og aktuelle samfunnsforhold som for eksempel forurensing, forbruk og energi.

I nemnden som produserte oppgavene, ble det diskutert om det kunne være en sammenheng mellom det elevene presterte av egenproduserte svar og på fler algsoppgavene. Et år, etter en fellessensur, ble resultatene fra disse to oppgavedelene samlet inn, og nemnden fant at korrelasjonen mellom svarene på de to oppgavetyperne var interessant høy. Kanskje ikke så uventet, men spørsmålet nemnden stilte seg, var om eksamen bare kunne være en utvidet avkryssingstest.

Utdanningsdirektoratet hadde gitt eksamensnemnden ganske frie tøyler til å eksperimentere med innhold og utforming av grunnskoleeksamen for voksne. Det eneste som ble understreket, var at oppgavene måtte være reflektert i læreplanen. Antakelig mente direktoratet at dersom nemnden skulle gjøre seg bort, ville det ikke bli nevneverdig oppstyr. Men ideen om å gjøre hele eksamen flervalgbasert ble for radikal, og nemnden fikk ikke gjennomslag for å prøve dette ut.

Dagens grunnskoleeksamen er en utholdenhetsprøve av rang. Begrunnelsen fra direktoratet for ti år siden var: «Det må være så mange oppgaver i settet at også de svakeste elevene kan få noe til.» Underforstått får heller de flineste elevene tåle å gjøre de enkle regneoperasjonsoppgavene som de hadde kontroll over allerede på barnetrinnet. Oppgavetilfanget i eksamenssettet burde vært redusert betraktelig for flere år siden. Det kan synes som om man har bestrebet seg på å lage oppgaver slik at de aller fleste områdene i læreplanen ble representert. Det burde være på tide å slutte å gi elevene en oppgavemengde som kan ta pusten fra selv de flineste.

Med bakgrunn i ovennevnte er kanskje tiden inne for fornyelse og forbedring av denne eksamensformen. Hele eksamen burde tilrettelegges digitalt.

Hovedtyngden må legges på fler algsoppgaver som tester elevene i tall- og begrepsforståelse. For å avgjøre elevenes IT-kompetanse knyttet til matematikk, kan man fortsette å presentere én oppgave med regneark, én i bruk av geometrisk verktøy og én i bruk av graftegningsverktøy.

Tilrettelegging for en heldigitalisert matematikkeksamen bør i dag ikke by på utfordringer. I tillegg vil en slik ordning være økonomisk besparende. Flervalgsdelen kan vurderes maskinelt straks den er levert. Sensorene vil da stå igjen med en vurdering av de tre andre oppgavene nevnt ovenfor, og kun behøve å sammenholde dem med resultatet fra fler algsdelen for å bestemme en eksamenskarakter.

Erfaringer fra skoler som selv har utviklet flervalgsoppgaver, for eksempel i «It's learning», er oppmuntrende. Elevene har gitt positive tilbakemeldinger på at de har opplevd slik trening positivt og særlig vektlagt viktigheten av umiddelbar tilbakemelding fra programmet og slippe å vente på svar fra en opptatt lærer. Som en variasjon i opplæringen, har dette også virket motiverende for videre læring.

Tiden og situasjonen vi befinne oss i, må være en vekker om at grunnskoleeksamen i matematikk må moderniseres i takt med IT-utviklingen. Alle elevene kan trene på tilrettelagte oppgaver laget av skolene uansett hvor de oppholder seg, og eksamen kan gjennomføres uansett pandemi.

«Det burde være på tide å slutte å gi elevene en oppgavemengde som kan ta pusten fra selv de flineste.»

Per Ødegaard
pensjonert
matematikklektor
FOTO PRIVAT

Samisk:

En lovfestet rett skal ikke dras i tvil

● **Piera Heaika Muotka**

sametingsrepresen-
tant for Norske Samers
Riksforbund i Sør-Norge
valgkrets Oslo

FOTO JONAS DRIVEKLEPP

Alle samer har rett til samiskundervisning, uavhengig av hvor de bor.

6. februar feiret samer over hele landet samenes nasjonaldag. Dagen markerer det første samiske landsmøtet som fant sted i Trondheim 1917, og som var startskuddet på den samepolitiske bevegelsen i Norden. I løpet av 100 år har vi sett store fremsteg på mange samepolitiske områder, men det betyr ikke at vi ennå er der vi burde være.

For litt over ett år siden ble jeg kontaktet av en ungdomsskoleelev som ønsket seg undervisning i samisk på en skole i nærheten av Oslo. Eleven hadde henvendt seg til rektor som avviste forespørselen, ba eleven finne ti andre elever i kommunen som også ønsket seg samisk og henviste videre til opplæringsloven.

Dette er selvfølgelig en helt feil bruk av opplæringsloven og er en regel som gjelder undervisning på samisk, ikke i samisk. Med undervisning *på samisk* menes at all undervisning foregår på samisk, mens undervisning i samisk henviser til undervisning i faget samisk. Jeg bisto eleven med et klagebrev til skolen, med henvisninger til Utdanningsdirektoratet og opplæringsloven. Rektoren ga seg etterhvert, og eleven fikk undervisning i samisk til slutt, men det skjedde nesten et halvt år etter den første forespørselen.

Jeg er sikker på at akkurat dette er et problem mange andre elever møter. Jeg grusser av tanken på hvor mange samiske elever som potensielt går glipp av sin lovfestede rett til undervisning i samisk. For meg virker det som skolene leter med lykt etter grunner til ikke å tilby samiskundervisning til sine elever, istedenfor å entusiastisk bistå oss med å redde et truet språk.

Riksrevisjonen lanserte i 2019 en undersøkelse av samiskundervisningen i Norge, der man konkluderte med at det er betydelige mangler i opplæringen i og på samisk. Riksrevisjonen anbefalte da Kunnskapsdepartementet å vurdere tiltak for å

bidra til at informasjon om retten til samisk opplæring blir lettere tilgjengelig for samiske elever og foreldre. Dessverre fikk ikke denne rapporten like stor oppmerksomhet av mediene og storsamfunnet, slik man gjerne ser med de andre rapportene Riksrevisjonen publiserer. Informasjonsmangel er ikke bare et problem hos samiske elever og foreldre, men også hos skoleeier og skoleledelse.

I Norske Samers Riksforbund (NSR) har vi i mange år jobbet aktivt for å få på plass et samisk språkombud, som blant annet foreslått i «NOU 2016: 18 – Hjertespråket». Ombudet vil være en klage- og tilsynsordning for å sikre at lover som angår de samiske språkene faktisk følges og å gjøre det enklere for elever og foreldre å få bistand. Jeg vet at Sametinget nå er i samtaler med regjeringen om oppfølgingen av Hjertespråket. Jeg håper at vi om ikke lenge kan feire at det samiske språkombudet endelig er på plass.

Men én ting er uomtvistelig: Alle samiske elever har en lovfestet rett til undervisning i samisk, uavhengig av hvor de bor og hvor mange de er.

«For meg virker det som at skolene leter med lykt etter grunner til ikke å tilby samiskundervisning til sine elever.»

Kunnskap, dannelse og læreplaner

Thom Jambak
sentralstyremedlem i
Utdanningsforbundet
FOTO TOM-EGIL JENSEN

Om vi nedvurderer hvor viktig karakter, dannelse og kultur er i skolen og legger for stor vekt på ferdigheter og målbare resultater, kan vi få en nasjon bestående av folk med manglende dømmekraft.

Dette har vi sett skremmende eksempler på i USA de siste fire årene. Det kan ikke være svært kontroversielt å hevde at stormingen av Senatet i januar 2021 var et eksempel på manglende dømmekraft og dannet fremferd. Hva er årsaken til at konspirasjonsteorier og lemfeldig forhold til sannheten har fått lov til å spre seg i USA? En av årsakene er skolesystemet. Det er ikke til å stikke under stol at endringene vi har sett i skolen de siste 30 årene i stor grad er inspirert av det amerikanske skolesystemet. Jeg lurer på hva vi kan gjøre for at politikere og beslutningstakere skal se at skolen er vel så viktig for å ta vare på og bygge kultur, fremelske et demokratisk sinnelag hos befolkningen og gi like muligheter til alle innbyggere. Noen vil kanskje si at vi burde legge mer vekt på likhet, solidaritet og fellesskap fremfor konkurranse.

I 2006 ble den norske skolen endret totalt. De nye læreplanene, Kunnskapsløftet, var en ny måte å styre skolen på. Vi gikk fra innholdslæreplaner til kompetanselæreplaner. Det var inspirert av et politisk ønske om at skolen måtte utstyre elevene med ferdigheter som gjorde dem klare for arbeidslivet vel så mye som med sosial kompetanse. Dette ble fulgt opp av et nasjonalt kvalitetsvurderingsystem (NKVS) styrt av Utdanningsdirektoratet. Dette systemet består av en rekke ulike tester og undersøkelser som for eksempel PISA og nasjonale prøver. Systemet skulle gjøre det lettere for staten å styre skolen ved å skaffe seg styringssignaler. «Kvaliteten» på skolen skulle måles mot andre land og skoler, kommuner og fylker skulle konkurrere mot hverandre på grunnlag av målingene.

Det kan nok være at det var bra at vi fikk mer oversikt over hva som skjer i skolen enn den vi

hadde før NKVS og kompetanseplaner. Men hva har vi mistet?

Kunnskap og dannelse har blitt satt opp mot hverandre i mange debatter etter at vi fikk kompetanseplaner. Noen politikere har slått fast at det ikke er en motsetning mellom de to. Men spørsmålet er hva som skal komme først, kunnskapen eller dannelsen? Dannelsesbegrepet rommer, slik jeg ser det, både praktisk og teoretisk kunnskap, holdninger og verdier. Det vil si, hvordan vi snakker og hvordan vi lever våre liv og hvilke valg vi gjør, hvordan vi mestrer våre liv. En kilde til livserfaring og mestring er litteraturen.

Litteratur som læring

Det er paradoksalt at vi har innført livsmestring som tema i skolen samtidig som vi nesten har sluttet å introdusere barn og unge for en fantastisk verktøykasse for livsmestring: skjønnlitteraturen.

Vi har en samling med litteratur, både norsk og internasjonal, som står i fare for å gå i glemmebooken. Og sammen med den, all den kunnskapen og livserfaringen som ligger der. Det er urovekkende, for å lese litteratur er å lære å mestre livet.

Ønsket om å bidra til elevers sosiale og emosjonelle utvikling har ligget mellom linjene i så å si alle læreplaner. I paragraf 1 i Opplæringsloven heter det at «Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne døra mot verda og framtida og gi elevane og lærerane historisk og kulturell innsikt og forankring.». Det blir noe vulgært over det å eksplisitt pålegge elevene å mestre livet, og lærerne til å lære elevene å mestre livet. Mestrer du ikke livet? Det skulle du jo ha lært på skolen. Er det min opp-

«Det er paradoksalt at vi har innført livsmestring som tema i skolen samtidig som vi nesten har sluttet å introdusere barn og unge for en fantastisk verktøykasse for livsmestring: skjønnlitteraturen.»

Stormingen av Senatet
i USA i januar 2021
illustrerer betydningen av
en feilslått skolepolitikk,
skriver Thom Jambak.

FOTO WIKIMEDIA COMMONS/TYLER
MERBLER

gave som lærer å bedømme elevens livsførsel eller lage en mal for hvordan et gjennomsnittsmenneske mestrer livet? Skolen har selvsagt ansvar for at eleven lærer, men å holde dommedag over seg selv mener jeg vi bør overlate til enkeltmennesket.

Kultur- og litteraturdelene i norskfaget skal i de nye læreplanene ivaretas under kjerneelementet «Tekst i kontekst». Det er ikke opp til andre enn den enkelte lærer å si hva som er en god tekst eller hva som er prisverdig eller viktig litteratur. Teksten bak på cornflakes-boksen er blitt like viktig som Gilgamesj. For meg er det vanskelig å se at en reklametekst kan stå igjen i historien som litteratur som virkelig har betydd noe for vår utvikling som fellesskap.

Kanskje det enkle svaret på den vanskelige oppgaven å lære å mestre livet rett og slett er å lese fle e bøker?

I litteraturen finne vi fi tive personer som både lykkes og mislykkes. Felles er det at vi kan lære av deres handlinger. Maria Kjos Fonn sa i 2019 til Samtiden at skjønnlitteraturen kan reise nyan-

serte spørsmål, og gi innblikk i en fi tiv skjebne som både er partikulær og kan si noe universelt. Her er Kjos Fonn inne på noe viktig. Om du i en periode i livet møter en utfordring, kan det være nyttig å ha lest seg gjennom akkurat den utfordringen.

Det er dessverre fle e og fle e barn som kun møter kultur og litteratur som har fått klassikerstatus, eller som har vært med å forme samfunnet vårt, på skolen. Dette er viktig med tanke på livsmestring fordi litteraturen og kunsten forteller oss hvem vi er, hvor vi kommer fra og hvordan andre enn oss selv er, føler og tenker. Den viser oss at det finns fle e svar på spørsmålene og at det meste kan sees fra fle e sider. Jeg mener norsklærere og fagmiljøer er i stand til å velge ut noen tekster som kan være vårt felles arvegods. Likevel, i en stadig mer fragmentert og segregert verden er det viktigere enn noen gang at vi har noe felles å snakke om, et sted å begynne, et utgangspunkt.

Derfor mener jeg læreplanene burde beskrevet en felles samling av kulturuttrykk som alle barn

og unge skal kjenne til, det fagfolkene kaller en kanon, og kanskje viktigst er en litterær kanon. En kanon bør selvsagt ikke være statisk. Den kan med fordel endre seg, men gjerne sakte og over tid, slik at generasjonene kjenner hverandre igjen og har noe å snakke om. Kanonen bør være smal, og løs i kantene, slik at det blir en stor mulighet for lærerne å velge ut relevante tekster til elevene i tillegg til de læreplanfastsatte. Det vil være et for stort tap for alt for mange elever å bli fratatt muligheten til å møte de tekstene som har formet oss. Det vil kunne skje om utviklingen fortsetter.

Jeg mener at vi bør se på utviklingen av norsk skole i sammenheng med de politiske strømningene vi ser i verden. Spesielt hendelsene i Washington DC tidlig i 2021. Vi ser de samme politiske strømningene, og vi ser at mange faller for de samme konspirasjonsteoriene. Om den norske skolen skal bidra til at vi lykkes som samfunn, er det én ting som er viktigere enn karakterer. Det er karakter.

● Utdanningsforbundet

Oppfordring til pensjonistråd

Det er veldig positivt at det er opprettet pensjonistråd sentralt, på fylkesnivå og i kommunene. Målet er å være et rådgivende organ for styret i spørsmål som angår pensjonistene samt i andre aktuelle saker. Målet er også å arrangere medlemsmøter, treff, kulturopplevelser, temadager, turer og være et møtested for pensjonerte barnehagelærere, lærere, ledere, medlemmer i faglig administrativt støttesystem (FAS) og høyskole- og universitetslærere.

I Indre Østfold kommune sørget Utdanningsforbundets lokallag for å få på plass et pensjonistråd våren 2019. Ifølge de sentrale vedtektene skal pensjonistrådet utpekes av styret. Lokalt har vi en mer demokratisk ordning. Rådet velges på et medlemsmøte. Deretter utpeker styret dem vi har valgt.

De tre arrangementene vi har hatt, er godt motatt. Mange medlemmer har deltatt. Covid-19 har dessverre sørget for flere avlyste treff. Pensjonistrådets leder sitter i lokallagsstyret med møte-rett og uttalerett. Som leder i pensjonistrådet i Indre Østfold har jeg funnet det veldig interessant og engasjerende. Jeg føler at jeg har en del å bidra med sjøl om jeg ikke deltar i yrkeslivet lenger. Men jeg må si at det føles underlig at jeg ikke kan delta i avstemninger. Jeg har ikke stemmerett.

Pensjonistene i Utdanningsforbundet (UDF) utgjør 40.707 medlemmer per 31. desember

2020, omtrent 20 prosent av medlemmene. For å bli fullverdige medlemmer av forbundet bør vi få en egen medlemsgruppe på lik linje med andre. Vi bør få velge våre egne tillitsvalgte og ikke utpekes. Vi bør ha stemmerett i de styrene vi sitter i. Gjennom likeverdige forhold kan UDF lettere ivareta pensjonistenes rettigheter, pensjonsvilkår og velferd.

UDF bør forvalte de verdiene pensjonerte pedagoger representerer og la oss delta i profesjonsfellesskapet. Vi er vel ikke verdiløse i det vi går av med pensjon? I gruppa vår finnes kunnskap og erfaring fra mange års pedagogisk arbeid, fra organisasjonsarbeid, fra å delta i ordskiftet og fra samfunnsengasjement.

Tillitsvalgte blant Utdanningsforbundets pensjonister må ha stemmerett, skriver Gerd Torhaug.

FOTO NO-LONGER-HERE, PIXABAY

I pensjonistrådet i Indre Østfold jobber vi nå med å få dette opp som en årsmøtesak. Vi ønsker støtte til at landsmøtet 2023 oppretter en egen medlemsgruppe for pensjonister der vi får velge våre tillitsvalgte som også har stemmerett.

Jeg vil oppfordre andre pensjonistråd rundt i Norge til å fremme en lignende årsmøtesak i sitt lokallag.

Gerd Torhaug | leder for pensjonistrådet Utdanningsforbundet i Indre Østfold

● Pandemien

Vi er slitne av å vente på at mars 2020 skal gå over, men smil hjelper, skriver Jorun C. Krüger.

FOTO PETER MAYER OG DEAN MORIARTY, PIXABAY

Takk for at du smiler til meg!

På veg fra dagens undervisning hører jeg tunge skritt i trappa. De går over til subbene skritt på veg til arbeidsrommet. Jeg ser meg rundt og oppdager at skrittene tilhører meg selv, mine egne føtter. For et øyeblikk siden laget de samme føttene takten til et dikt, stavelser og ga lyd til iver. For inne i klasserommet er de samme føttene lystige og lette. Jeg er lærer, og i profesjonen min har jeg min rolle.

Men utenfor har jeg det som mange andre. Alt trenger en ekstra motivasjon, bare det å sette inn i oppvaskmaskinen, vaske håret, bære ned julepynt eller å få lagt seg kan ta dobbelt så lang tid, eller

kanskje det ikke skjer.

Oppvasken står skitten på benken. Håret blir tyngre og ligger i striper. Julepynten har samlet støv i pappeskene ute i gangen. Og øynene vitner om altfor lite søvn.

Vi er mange som er slitne, ikke bare på jobb sammen med kollegaer, eller på Teams. Vi er slitne av å vente på at mars 2020 skal gå over.

Vi har levd i håp og fornektelse. Håp om at det snart var over, fornektelse om at dette kunne vare så lenge som det faktisk har gjort.

Vi har prøvd å være positive, vi har prøvd å være aktive, vi har prøvd å motivere.

Noen dag smiler jeg, ikke fordi jeg er glad, men fordi jeg trenger et smil tilbake.

I klasserommet har jeg kontroll på beina, jeg subber ikke rundt og de er ikke tunge. Det bare kreves litt ekstra å løfte dem. Og jeg klarer det!

Nå skal jeg gjøre det jeg kan for å løfte dem litt ekstra også utenfor klasserommet.

Da hjelper det med et lite smil fra deg.

Jorun Camilla Krüger
adjunkt ved Greveskogen videregående skole

Har du noko på hjartet?

Meiningane dine er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på maks 8000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår. Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

Dysleksi

Jeg var ikke dum!

Jeg gikk rundt og trodde jeg var dum i seks år, fordi jeg ikke klarte å lese like raskt som de andre. Seks år! Det viste seg at det ikke var jeg som var dum, det var skolesystemet. Det gikk seks år før dere valgte å se om jeg hadde lese- og skrivevaner. Seks år! Selv om mamma ba dere om å følge med på meg, tok det dere seks år.

Jeg skulle ønske jeg utagerte mer. Kanskje dere hadde begynt å ta det på alvor da. Stille, flinke barn er tydeligvis perfekte barn uten problemer. Jeg fikk ikke til å lese. Jeg skjønner ikke hvordan dere ikke kunne se det. Det var ganske tydelig, spør du meg.

Jeg vet dere syntes det var vanskelig å se at jeg sleit med lesing. Men dere må aldri dømme en bok etter omslaget. Aldri! Jeg lærte meg flere metoder

for å lure dere til å tro at jeg kunne lese godt. Jeg lærte meg tekstene jeg fikk i hjemmelekse utenat. Jeg gjettet meg frem til hvilket ord som sto. Dere merket det ikke.

Tro meg når jeg sier at livet ikke har blitt lettere etter at jeg fikk vite at jeg hadde dysleksi. Jeg har fått dårlig oppfølging. Ett hjelpemiddel er ikke nok. Særlig ikke et som skal hjelpe meg med å skrive, når det er lesing jeg sliter med. Tempolex hjelper hvert fall ikke. Kan hende det hjelper barn på småtrinnet, men jeg gikk i sjuende, og toget hadde gått. Jeg kunne ikke trenes opp mer.

Og tydeligvis synes noen at det er greit å snakke til meg som om jeg er et lite barn bare fordi jeg har dysleksi. Jeg er ikke dum. Jeg klarer bare ikke å lese like bra eller raskt som deg. Jeg

får så utrolig lite respekt for deg når du velger å snakke sånn til meg. Om jeg hadde vært deg, ville jeg gitt meg. Før noen behandler deg på samme måte.

Kort fortalt: Dysleksi suger, men det er det ikke alle som forstår. Alt blir vanskeligere. Å følge med i timen, lese meg opp på pensum, skrive store oppgaver uten hjelp eller veiledning. Dette er ting det gjennomsnittlige mennesket synes er lett, men jeg synes er utrolig vanskelig.

Jeg skulle ønske alt var lettere.

Elisabeth Schjerpen

Nå utgis Spesialpedagogikk også som e-blad

Velg papirutgave, e-blad eller begge deler - for samme pris!

Ønsker du mer kunnskap om barn og elever som trenger ekstra støtte og tilrettelegging i opplæringen, bør du abonnere på Spesialpedagogikk!

Abonnement til medlemmer i Utdanningsforbundet

Som medlem kan du bestille og endre dine abonnement på Min side: udf.no/min-side/mine-abonnement eller kontakte oss på e-post abonnement@utdanningsnytt.no

Ordinært abonnement

Bestilling sendes til e-post abonnement@utdanningsnytt.no

Et årsabonnement koster (6 utgaver):

150 kroner for medlemmer i Utdanningsforbundet

500 kroner for ordinært abonnement

spesialpedagogikk 0121

14
Et pedagogisk støttesystem i endring, hva nå?

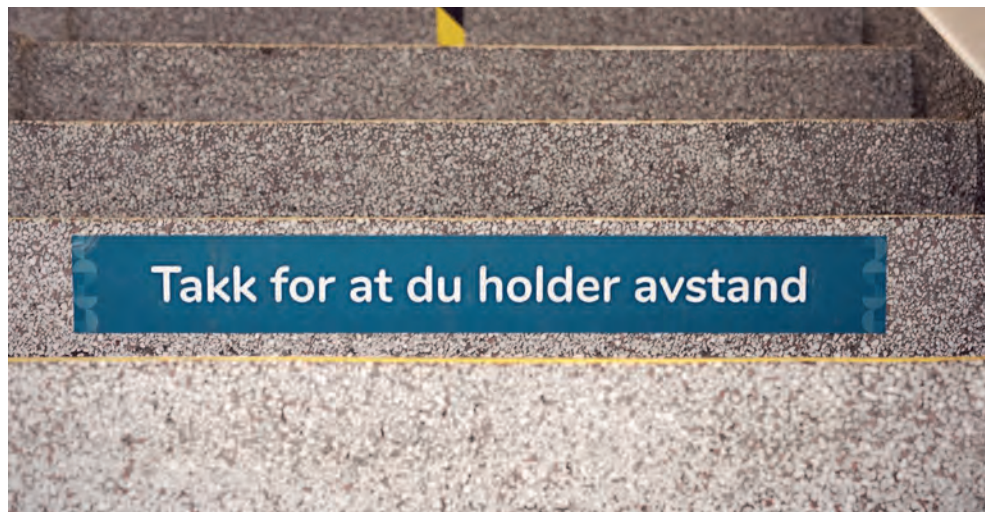
Bestilling og abonnementsutvikling

Bestill
abonnement
i dag!

utdanningsnytt.no/spesialpedagogikk

● Pandemien

Vi har tillit til at lærere og skoleledere vurderer best mulig organisering av skoledagen for elevene under pandemien. Det er synd at SV og Ap ikke har det, skriver Guri Melby.

ARKIVFOTO MAJA LJUNGBERG BJAALAND

Tillit til lærerne og skolene

Vi må ha tillit til at lærere og skoleledere kan vurdere hvordan skoledagen organiseres best mulig for elevene under pandemien. Det er synd at Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet ikke har det.

Kristine Vedvik Henriksen (17) snakket nylig med NRK om hvor lei hun er livet i hjemmeskole under pandemien. Det er tøft av henne å stå fram for å fortelle om situasjonen sin. Hun har som mange andre unge hatt et skikkelig dritttår. Stengte skoler, stengte fritidstilbud og lite kontakt med venner treffer dem hardere enn de voksne, og særlig treffer det sårbare barn. Derfor har vi prioritert barn og unge under pandemien, mens vi har innført strengere tiltak ellers i samfunnet.

Ved mange skoler er situasjonen nå helt presset. Lærere må gå mellom klasser i undervisningen, noen må plutselig i karantene, vikarer må tilkalles på kort varsel, noen ganger er det ikke vikarer å få tak i, og skoleansatte er helt utkjørt. De har gjort en enorm innsats det siste året, mer enn noen kunne vente, men enkelte ganger er det fysisk umulig å få til god undervisning. Det ble heller ikke enklere etter utbruddet i Nordre Follo.

I løpet av pandemien har vi blitt gjort oppmerksomme på at det er noen tilfeller der det å få digital hjemmeundervisning faktisk kan gi elevene et bedre undervisningstilbud. Ikke som normalen, men som unntaket. Dette kan være når den dyk-

tige faglæreren er i karantene og kan gjennomføre en digital undervisningstime, men hvor dagens alternativ kan være at timen utgår i mangel av ressurser til å undervise.

Når det nå blir noen endringer i hjemmeskole for gult nivå, gir vi lærere og skoleeiere tillit til å «dra i nødbremsen» for å løse slike situasjoner, for å sørge for at elevene får best mulig undervisning. Vi er i en pandemi. Det er rett og slett ikke en idealsituasjon hvor det alltid vil være full tilgang på vikarer, eller hvor karantene-kabalen går opp hver gang. Vi viser lærere og skoleansatte tilliten til å undervise våre barn og unge. La oss nå vise dem tilliten til å vurdere hvordan skoledagen organiseres best mulig for elevene.

I oktober på Stortinget ba Ap, Senterpartiet og SV meg om å «vurdere behovet for å gi skolene et større lokalt handlingsrom for organisering for å håndtere de lokale utfordringene». Nå blir jeg kritisert av SV og Ap for å gjøre nettopp dette, for å gi lærerne og Skole-Norge den tilliten. Jeg foreslår at de ringer en lærer for å høre om situasjonen på skolen deres og etterpå kommer med et bedre forslag enn det vi nå legger fram.

Som Kristine sier til NRK: «De sier jo at de skal stole på lærerne, så da får jeg prøve å gjøre det samme.»

Guri Melby (V) | kunnskaps- og integreringsminister

● Lønnsoppgjøret 2021

Det er på tide å sette n

Marianne Kippeberg og Petter Bødker Henriksen skriver i sitt innlegg «Tusen takk for ingenting» på Utdanningsnytt.no 18. januar, at de er svært misfornøyde med lønnsoppgjøret 2020. De skriver at lærerne er lønnstapere nok en gang, og at fagforeningene bøyer hodet og godtar et resultat som alle mener er for dårlig. De savner et krafttak fra fagforeningene for å endre mindrelønnsutviklingen som har fått utvikle seg over flere år, og de krever at lærerne skal få respekt og anerkjennelse for jobben som gjøres i landets tusener av klasserom.

Mye kan sies om det å godta årets lønnsoppgjør, om det var riktig eller galt. En slik avgjørelse er ikke lett å ta, da det er flere hensyn som må vurderes. Hensyn som ikke nødvendigvis henger direkte sammen med lønnsutvikling, men mer samfunnsmessige hensyn som angår elever og en svært uoversiktlig situasjon for alle. Men at lærere i skole og barnehage er lønnstapere nok en gang, og at utviklingen må snus, det er jeg helt enig med Kippeberg og Henriksen i. Jeg tror de representerer mange i sitt innlegg. Flere svake lønnsoppgjør svekker tilliten som medlemmene har til fagforeningene sine. Det er en fare for det organiserte arbeidslivet i Norge. Dette må det tas tak i snarest. Uten et organisert arbeidsliv åpnes det for individuelle avtaler og svekkelse av eksisterende

● Til Dag T. Elgvins innspill «Problematiske

Bygg broer til islam, ik

Dag T. Elgvin skriver om islamiseringen i arabiske områder på 600-tallet: «Jøder som skrev nidvers mot Muhammed ble drept.» Her burde han nevne at det fins flere syn på denne saken og ikke bare plukke ett som tjener hans sak. Ifølge boka «The Making of the Islamic World» av Patricia Crone og Michael Cook, sto nemlig jødene sammen med muslimene om erobringen av Palestina i 634.

Når det gjelder historiefaget, må en som lærer ofte trø varsomt. Når en for eksempel behandler Olav den hellige og innføringen av kristendommen i Norge, kan en ikke fokusere på voldsbruken, og i hvert fall ikke bruke dette til et angrep på kristen-

ned foten

avtaleverk, noe vi ikke kan godta skal skje. I tillegg viser statistikk at flere lærere har vurdert å slutte under pandemien, og at en stor andel nyutdannede lærere begynner i andre bransjer. Dette er en urovekkende utvikling som kan snus blant annet ved hjelp av høyere lønn.

Etter lønnsoppgjøret i 2019 kom rapporten fra Teknisk beregningsutvalg som i klartekst viste at lærerne har sakkert akterut i KS-området. Det lå derfor an til et heidundrende oppgjør i 2020, med protesttog, vaffelsteking og bannere med krigsrop.

Med stengte skoler og barnehager, nedstengning av landet og en rekordhøy arbeidsledighet våren 2020, gikk luften ut av den ballongen. Kanskje ikke så rart, men hva skjer videre? Lønns-gapet forsvinner ikke selv om det er pandemi. Norske lærere har stått i en stressende og uoversiktlig arbeidssituasjon i snart et år og forventer resultater fra sine fagforeninger.

Våren 2021 er det mellomoppgjør, og det skal bare forhandles om lønn. Dette er en gyllen mulighet for å hente inn noe av lønns-gapet som eksisterer, men langt fra nok. Dersom man ikke skal gjøre et «skolepakke-stunt» som tidligere, må forskjellene utlignes over flere sammenhengende oppgjør der frontfagsmodellen ikke følges slavisk.

Det blir en kamp, men jeg tror at medlemmene i Utdanningsforbundet er klare for det. Det er på tide å sette ned foten.

Per Kristian Solevåg | fylkesstyremedlem og kontaktperson for videregående opplæring Utdanningsforbundet Viken

I vårens mellomoppgjør skal det bare forhandles om lønn. Dette er en gyllen mulighet for å hente inn noe av lønns-gapet som eksisterer, men langt fra nok, skriver Per Kristian Solevåg.

FOTO INGER STENVOLL

e sider om islam er feid under teppet» i Utdanning nr. 2/2021:

ikke skap flere motsetninger

dommen. Når en beskriver de kristne korstogene, kan en heller ikke fokusere på den ekstreme volds-bruken, som da de under det første korstoget i 1099 drepte nesten alle innbyggerne i Jerusalem, og bruke dette til å stille kristendommen i et dårlig lys. Gjør du som lærer det, vil du få problemer med både foreldre og besteforeldre, og det burde også Elgvin tenke over.

I norske klasserom sitter det i dag elever med ulike livssyn, inkludert islam. Av den grunn må en som lærer prøve å vise alle respekt, og heller bygge broer enn å forsterke motsetninger. Når det gjelder islam, bør Elgvin kanskje huske på at den som reli-

gion bygger på jødedom og kristendom, og at både Abraham og Jesus regnes som islams profeter.

Elgvin er også forskrekket over at en av lære-bøkene i historie tillegger «den muslimske gullalderen» «våre arabiske tall». Han skriver: «Her får muslimene æren på sviktende grunnlag. Titalssystemet, inkludert tallet 0, kom fra India, formidlet via syriaiske kristne i Midtøsten.» Ærlig talt! Om de var kristne eller ikke, de arabiske handelsmenn som brakte titalssystemet den lange veien fra Asia til Europa, vet vi ikke. At Elgvin gjør dette til et poeng, virker rart. Ut fra helheten i innspillet får en inntrykk av at her gjelder å avkle muslimene mest

mulig, og dette gir innlegget en rasistisk undertone.

Ellers vil jeg si at det også irriterer meg at Utdanning i oppsett til Elgvins innspill på et vis går god for den ved å gi den en sensasjonell overskrift: «Problematiske sider ved islam er feid under teppet», og ved å trekke ut, blåse opp og framheve akkurat de setningene som gir innspillet et agenda-preg: «Jøder som skrev nidvers mot Muhammed ble drept. Dette sier noe om hans syn på ytringsfrihet - et høyaktuelt tema.»

Rolf Melheim

Til sentralstyret i Utdanningsforbundet ved leiar Steffe Handal

Ein streik vil sjølvsagt råke barn i barnehage og skule, men det ansvaret ligg på arbeidsgjevar, ikkje på vår organisasjon, skriv Jens Vik.

ARKIVFOTO ERIK M. SUNDT

Medlemmane si oppfatning vert ikkje tatt alvorleg

Utdanningsforbundet Stranda har fått reaksjonar og utmelding frå lokallaget vårt, og styret har gjort seg nokre tankar om korleis tariffoppgjeret har vore handsama sentralt:

Vi er urolige fordi medlemmane si oppfatning ikkje vert tatt alvorleg. Låg valdeltaking og det at fleirtalet r ysta nei, var ei tydeleg tilbakemelding som leiinga dessverre ikkje lytta til. Primært må leiinga lytte til kva medlemmane meiner. Å vise til haldningar i presse og allmenta er vel sekundært og noko spekulativt. Ein lovleg streik kunne ha vore gjennomført parallelt med forhandlingane om statsbudsjettet for 2021, og dermed opna for ei moglegheit til å leggje press på regjering og Stortinget.

Sjukepleiarar og prestar valte ei anna line. Burde ikkje vi i hovudorganisasjonen Unio stå mest mogleg samla i eit lønsoppgjer? Vidare stiller vi oss også kritiske til at andre tema ikkje vart aktualiserte i forhandlingane som til dømes høge toppleiarlønner, pedagogisk leiar-tillegg og telefon tillegg.

Det siste året har pandemien gjort arbeidssi-

tuasjonen i skule og barnehage meir krevjande enn normalt, og det utan noko form for kompensasjon. Fleire har også reagert på at Oslo kommune bruker store summer på leiarlønner.

Når leiarar i Utdanningsforbundet Oslo grunn- gjev nei til streikeaksjonar fordi det vil råke elevane, fortel det noko om at leiinga av organisasjonen vår kanskje er konfliktsky. Ein streik vil sjølvsagt råke barn i barnehage og skule, men det ansvaret ligg på arbeidsgjevar, ikkje på vår organisasjon.

Vi trur at fleire medlemmar kjenner seg svikta. Det heiter ikkje lønsskamp for ingenting, og då må leiinga i UDF ta kampen på vegner av medlemmane. Kven andre skal ta kampen for oss dersom ikkje forbundet, som medlemmane set sin lit til, gjer det?

Fråsegna vart vedteke på styremøte i Utdanningsforbundet Stranda 1. februar 2021.

Jens Vik | leiar

Lokallagsstyret i Utdanningsforbundet Stranda

Videregående skole og opplæring

Diskriminerende videre

Også i år åpnet jeg videreutdanningskatalogen for lærere med forventning.

Mitt engasjement er særlig for ungdomsskoleelever som sikter seg inn mot en yrkesretta, praktisk videregående utdanning. Jeg møter noen av dem i tilvalgsfaget arbeidslivsfag. Mitt mål er at elevene skal være bedre rustet til den overgangen. Vi arbeider praktisk, elevene får styrket ferdighetene og sitt selvilde.

Det betyr at jeg må kunne noe. Jeg må kunne presentere handlinger og tenkemåter som representerer arbeidslivet. Produksjonsteknikker, tjenesteyting, materialkunnskap, produksjonsskjeder, markedsføring, arbeidsmiljø og kundekontakt ligger til grunn for fagdidaktiske valg når jeg skal planlegge og utføre min undervisning. Akkurat nå har jeg våget meg på å gi en smakebit fra rørfaget. Kanskje ender vi med en elevbedrift hvor vi lager garderobeknagger av kobberrør?

Dessuten møter jeg elever som kan ha begrensede referanser til arbeidslivet og lave motoriske ferdigheter. Vi faglærere skal altså stimulere til affektiv, kognitiv og motorisk utvikling gjennom tre år. Arne skal være et forbilde, en rollefigur, ofte for elever med mye personlighet og egenvilje.

Nå har 26.700 elever valgt arbeidslivsfag som tilvalgsfag, og tallet stiger jevnt hvert år. Dette er altså grunnskolens nyeste eksamensfag. Faget gror fram i en grunnskole som mange kritikere mener er for teoretisk og ikke klarer å stimulere godt nok til yrkesretta opplæring. Lærere flest har også en akademisk bakgrunn og liten innsikt i kravene til fag- og svennebreve.

Nok en gang ble jeg skuffet, nærmest vonbroten, da jeg bladde gjennom videreutdanningskatalogen. Her virker det som de fleste lærere er husket på, også de som underviser tysk og spansk kan pusse opp kompetansen. Bare ikke vi som underviser arbeidslivsfag. Hvordan er det mulig?

Siden jeg hadde gleden av å delta både i utvalget for kjerneelement og ny læreplan i arbeidslivsfag, kan jeg røpe at vi utvalgsmedlemmene la ved noen utfyllende kommentarer til Utdanningsdirektoratet, alle utvalg skulle gjøre det. Vi kommenterte blant annet paradokset om den manglende etter- og videreutdanningen. Møte med mange faglærere og lesing av forskning på faget understøtter dette. Kunnskapsdepartementet må også være klar over kunnskapshullet, alle Erna Solbergs ministre har fått beskjed i debattinnlegg fra undertegnede!

Rett på sak

reutdanningstilbud

Selv om jeg har gjort mitt, gjorde også Torbjørn Røe Isaksen sitt da han som fersk kunnskapsminister signerte den nye kompetanseforskriften. Arbeidslivsfaglærere fikk ingen ompetansekrav. Etter det virker det som puten har vært god til hvile på i Kunnskapsdepartementet. Ikke et kurs, ikke et fnugg av studiepoeng til oss som vil under- vise arbeidslivsfag.

For et par år siden fikk jeg besøk av stortings politiker Turid Kristensen (H) som representant for utdanningskomiteen. Hun fikk møte stolte tiende klassinger i arbeid. Da trodde jeg at jeg nådde fram med mitt savn av etter- og videreutdanningstilbud. Nok en gang tok jeg feil. Kompetanse virker å være for alle de andre, jeg må klare meg selv.

Jeg våger påstanden om at dette problemet er en systematisk diskriminering av ungdom. De som har praktiske preferanser, prioriteres ikke. Det sitter noen et eller annet sted i systemet og velger hvilke knapper som skal trykkes på. Noen må tre fram i lyset og forklare seg! Hvorfor saboterer Kunnskapsdepartementet arbeidslivsfag?

Arne O. Walbye

arbeidslivsfaglærer ved Søndre Land ungdomsskole

Retningslinjer for leserbrev og fagartikler

Vi er glade for at du vil bidra med debattinnlegg, innspill og kronikker. Se vår forfatterveiledning her: utdanningsnytt.no/debatt

Når står slaget om pensjonen?

Kampen for framtidens pensjonsordning

Halldis Stenhamar

medlem i Utdanningsforbundets sentrale pensjonistråd

FOTO PRIVAT

Kampen gjelder ikke oss som er pensjonister nå, men dere som er yrkesaktive.

I februar skal Stortinget etter planen behandle et forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Fremskrittspartiet og Pensjonistforbundet om pensjonsberegningen med mer for 2021. Resultatet er ikke kjent når dette innlegget skrives. Forslaget om at pensjonen skal beregnes som et snitt av lønns- og prisvekst (dog ikke over lønnsvekst) vinner mest sannsynlig fram. Det er mer usikkert hvordan det vil gå med regulering av minstepensjonen og med den foreslåtte forhandlingsretten.

Snitt av lønns- og prisvekst har vært Unios krav for beregningene siden pensjonsforliket kom i 2011. Stortinget vedtok underreguleringen på minus 0,75 prosent. Utdanningsforbundet vedtok et mål om å fjerne underreguleringen på landsmøtet i 2019. Dette er et mer offensivt mål enn Unios. Og når vil slaget stå? Å kjempe for en god pensjonsordning i både offentlig og privat sektor, er viktig for å bevare velferdsstaten vår. Alternativet er å individualisere og overlate pensjonen til private forsikringsordninger. Dette er en kamp som ikke gjelder oss som er pensjonister nå, men dere som er yrkesaktive. Levealdersjustering, underregulering og samordningen av alders- og tjenestepensjon, forhold som kan gjøre at

leveskårene for den enkelte pensjonist blir vanskeligere, bør opp til revurdering. Hvilke partier og organisasjoner som vil støtte hva, blir det spennende å følge med på. For oss er det aller viktigste at Utdanningsforbundet skor seg før kampen, og har oss alle i ryggen!

Innen 1.mars 2022 skal et regjeringsoppnevnt utvalg levere en innstilling til Stortinget som grunnlag for evaluering av pensjonsreformen. Målet med reformen har hele tiden vært å spare penger for Staten. Nå har vi i underkant av et år til å påvirke arbeidet og kvesse vår argumentasjon for gode offentlige pensjonsordninger. Folk må gjerne få stå lenger i jobb, men ikke lenger enn hva som er best for den enkelte, og ikke lenger enn hva som er bra for barna og elevene.

Vil et regjeringsskifte være en garanti for resultatet? I tilfelle må både Arbeiderpartiet og Senterpartiet endre sin politikk på området og forsvare velferdsstaten. SV er i bevegelse, og FrP kan kanskje fortsette som en alliert? Det blir et spennende år. Vi pensjonister er veldig fornøyd med vedtaket Utdanningsforbundet gjorde på landsmøtet.

Vi er også opptatt av våre kollegers vilkår, både nå under pandemien og ellers. Vi er så stolte av innsatsen som legges ned! Vi ønsker våre barn og elever utdannede lærere. Og vi ønsker barna og elevene gruppestørrelser så de blir sett!

Følg gjerne med på alt vi pensjonister holder på med på hjemmesidene til ditt lokallag eller fylkeslag, og ta kontakt hvis du synes det er vanskelig å finne informasjonen.

Fysisk aktivitet i grunnskolen

● **Asbjørn Flemmen**
tidligere førsteamannen-
sis ved Høgskulen i Volda

FOTO PRIVAT

Skolen må ta større ansvar for barnas egen bevegelseskultur.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Alle er enige om at man må få mer fysisk aktivitet, men til tross for at løsningene finnes, strander forsøkene, og regjeringen ser ut til å kaste kortene. Noe av bakgrunnen ligger i den uuttalte misforståelsen om at en voksen må lede dersom barn skal bevege seg. Her har både den nye fagplanen og kroppøvlingslærerne sovnet i timen. Barn beveger seg faktisk av egen lyst og vilje dersom omgivelsene oppmuntrer til det.

I 2005 tok Norges Friidrettsforbund (NFIF) initiativ til utvikling av anleggskonseptet «Friplassen», et anlegg preget av idrettsslig mangfold. Konseptet ble utviklet innenfor rammer slik at anlegget kunne konkurrere med fotballforbundets «ballbinge» om spillemidler til nærmiljøanlegg, det vil si arealstørrelse med 7-er-bane. Jeg ble bedt om å bidra i utformingen. Friplassen er et spontandidrettsanlegg bygget på min erfaringskunnskap som tilrettelegger, jamfør boka «Skileik» (1990).

Friplassen og «friminutfaget»

Kravet om én time kroppøving per dag i skolen er gammelt. Det ble tyngde i kravet da «Nøkkel-tall for helsesektoren 2011» forelå. Som tiltak mot økende fedme og mindre aktivitet, uttrykte helsedirektøren behovet for én daglig time kroppøving. I brev til helsedirektør Bjørn Inge Larsen, Kroppøving nr. 3, 2012, refererte jeg til sju forskningsrapporter. De gir en overveldende dokumentasjon på at effekten av egenorganisert og styrt aktivitet gjennom ekte leik og spontanidrett er langt høyere sammenlignet med voksenstyrt og ledet trening. Barns «ekte leik» har større helseeffekt enn voksenstyrt trening. Denne kunnskapen savner gjennomslag i faget kroppøving. Kroppøvlingsforskerne er klare på at fysisk aktivitet implementert i fagene, ikke redder folkehelsen. (Aftenposten 03.12.2017.)

Effekten av «trimtiden» er basert på synsing og svært uklart. Professor Jorunn Sundgot Borgen oppsummerer: «Målet må være fle e lærere med kroppøvlingskompetanse og fle e timer i kroppøving». Det er til ettertanke at profile innen faget

ikke i stedet framsnakker den genuine autentiske leiken og den helhetlige utvikling den gir barna. Når vi vet at elever i kroppøvingstimer er i ro 50–75 prosent mer av tiden enn ved egenorganisert og egenstyrt leik/idrett, er én time kroppøving per dag både en dårlig løsning og ressursløsning. Viktig å merke seg er også skepsisen til mer press i skolehverdagen blant store lærerorganisasjoner. Når anslag viser en kostnad medregnet for- og etterarbeid på 6,1 milliarder kroner, og uten for- og etterarbeid 2,6 milliarder kroner, er det forståelig at regjeringen i årets statsbudsjett sier at det får holde med å inspirere til elevbevegelse med en aktivitetsbank.

Akademisering av kroppøvlingsfaget

Konklusjonen til forskere nevnt i brev til helsedirektøren, er: Å tilrettelegge for barns naturlige bevegelsesleik må være den beste strategien for å fremme fysisk aktivitet. Slik sett lå reformen Kunnskapsløftet 2006 godt an. Sentralt i læreplanverket for Kunnskapsløftet 2006 (LK06), og nytt i læreplansammenheng, er både egenorganisert og egenstyrt aktivitet. Der heter det at skolen skal «meir aktivt leggje til rette for og utvikle allsidige rørslemiljø», og videre: «Sentralt i faget står rørsleleik ...» og: «Hovedområdet aktivitet i ulike rørslemiljø omfattar utvikling og automatisering av naturlege, grunnleggjande rørsler i ulike aktivitetsmiljø».

Dette er i læreplansammenheng et helt nytt læringssyn: situasjonsbetinga læring. Det betyr at vi styrer miljøet og overlater barna å styre egne handlinger. I læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20) markerer faget sin nye profil ved at det unike med miljøets betydning for barnas vekst og utvikling som var nedfelt i LK06, er tatt bort. Situasjonsbetinga læring gjennom ekte leik og spontanidrett er fjernet.

Forklaringen ligger i at LK06 og LK20, i sitt syn på læring, bygger på grunnleggende forskjellig kunnskap om mennesket. Mens LK06 er forankret i atferdsbiologi og hjerneforskning, har LK20 klart gjenkjennelige trekk fra behaviorismen. I den er det ikke snakk om utvikling og automatisering av grunnleggende bevegelser. Den hevder at bortsett fra noen enkle reflekser er all menneskelig atferd tillært. Det gjenspeiles i LK20 ved at helt grunnleggende bevegelser står oppført under «Kompetan-

«Barns 'ekte leik' har større helseeffekt enn voksenstyrt trening.»

«Daglig aktivitetstime bør ikke tvinges inn i rigide former gjennom lite effektiv lærerstyrt undervisning. Timen må rettes mot fri lek, mot utvikling av skolegården til kroppøvingens uterom.»

semål etter 2. årstrinn». Det tilsier at bevegelser som å krype, gå, springe, hinke med fle e forutsettes lært gjennom undervisning!

Når Stortinget 15 år etter at én time fysisk aktivitet hver dag kom på dagsorden i Handlingplan for fysisk aktivitet 2005–2009, synes å ha kastet korta for prosjektet, ligger det nok et ansvar på et fagsterkt kroppøving. I akademiseringen av faget er forskriften som sikret barns rett til å utfolde seg i sin egen bevegelseskultur, strøket. I faget er genuin autentisk lek et ikke-anliggende. I LK06 er den sentral. Konkret går det på å skape forutsetninger

for fri bevegelseslek. Forslagene er utviklet etter «Forskrift om én times aktivitet 2017», og lovmessigheten i ekte lek forstått som sosial-motorisk atferd der samhandling skjer gjennom allsidig bruk av grovmotoriske bevegelser. Se «Friminutfaget» (Utdanningsnytt 2017).

Hjerneforsker Per Brodal innleder i bladet Barnehafefolk (ISSN 1500–6905) med at «Lek er barns foretrukne læringsform» og fortsetter: «Denne biologiske utviklingen av nervenettverkene drives fram av meningsfull bruk – det vil si gjennom aktivitet som å oppnå mål som barnet oppfatter

som viktige. Fordi leken alltid inneholder en rekke ulike aspekter som initiativ, kreativitet, selvkontroll, tenkning (lage regler for eksempel), emosjonsregulering og mye annet, er det rimelig å anta at leken er den overlegent mest effektive måten å stimulere koordinering og integrasjon av ulike spesielle hjernenettverk på». Disse kvalitetene oppnås ikke gjennom kompetansemål ved undervisning i et utvalg av våre grunnleggende bevegelser, men i lek med andre barn, borte fra voksne. Der lærer barn å ta sine egne avgjørelser, kontrollere følelser og impulser, se fra andres perspektiver, forhandle uenigheter med andre og få venner. Kort sagt, lek er hvordan barn lærer å ta kontroll over livene sine (fritt etter Peter Gray i boka Free to Learn).

Skolegården som nærmiljøanlegg

Daglig aktivitetstime bør ikke tvinges inn i rigide former gjennom lite effektiv lærerstyrt undervisning. Timen må rettes mot fri lek, mot utvikling av skolegården til kroppøvingens uterom. Denne løsningen vil på alle måter best skje i et samarbeid med foreldrene, konkret gjennom foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU). Ved at grendelag kan knyttes til skolen gjennom et skolegårdsprosjekt, kan skolen bli en sentral møteplass; selve livslommen i lokalmiljøet.

En løsning sammen med foreldrene er også gunstig økonomisk. Et genialt innspill fra Kulturdepartementet i 1992 var finansiering av nærmiljøanlegg med 50 prosent fra spillemidler. 50 prosent blir da dugnad og kommunal eller annen støtte. Skolen er kommunal og holdt utenfor, men argumentet at disse midlene måtte kanaliseres inn mot der barna er, og at mer og mer av barns tid blir knyttet til skolen, fikk gjennomslag. Frileik uten voksenstyring er gunstig også ved sparte lønnsutgifter til fagutdanna lærer. Voksenrolla fungerer best gjennom en animator, en vanlig lærer som evner å se elever som ikke finner seg til rette, og som trår til med miljømessige tiltak; rette på situasjonen, ikke personen. I tillegg ligger en økonomisk gevinst i at animatorrollen knyttes til den/de som normalt har tilsyn i friminuttene.

Med håp om en skole i framtida som tar ansvar for barnas egen bevegelseskultur.

VIL DU JOBBE PÅ NORGES STØRSTE PRIVATE VIDEREGÅENDE SKOLE?

Akademiet er Norges største private videregående skole med over 8.500 elever over hele landet.

Vi søker lærere som ønsker å være med på å skape Norges beste og mest fremtidsrettede skole, både når det gjelder pedagogikk og teknologi.

Hos oss er læreren en veileder og motivator, som stiller krav og yter støtte i samhandling med elevene.

Vi tror at elevens motivasjon for læring skapes best av lærere som selv er engasjerte og ser hver enkelt elev.

Kjenner du deg igjen?

Send søknad til jobb@akademiet.no

AKADEMIET

922 36 600

jobb@akademiet.no

akademiet.no

Den Norske Skole
Gran Canaria

COLEGIO NORUEGO

Ledige lærerstillinger ved Den Norske Skole Gran Canaria

Den Norske Skole Gran Canaria er godkjent ifølge friskoleloven som norsk grunnskole og som norsk videregående skole, studie- spesialisierende, med rett til statstilskudd. Skolen, som også går under navnet Colegio Noruego, har et ganske stabilt elevtall på det ca. 200 elever og omtrent 40 ansatte.

Å være en norsk skole i Spania medfører at vi er underlagt både spansk lov og den norske friskoleloven med tilhørende forskrifter. DNSGC er en delvis faddelt skole, og de som jobber hos oss må være forberedt på å undervise på sammenslåtte trinn. Hvilke trinn som blir sammenslått varierer fra år til år, avhengig av elevtall og gruppe- størrelser. Vi trenger ansatte med pågangsmot, kompetanse, erfaring og ikke minst fleksibilitet mht. å kunne jobbe svært allsidig i vår organisasjon.

For skoleåret 2021/2022 har vi følgende ledige undervisningsstillinger:

Med forbehold om endring i elevtall og gruppedeling blir det et antall ledige lærerstillinger for skoleåret 2021/2022.

- Til vår grunnskole har vi behov for lærere som dekker alle grunnskolenes fag, og lærere med minimum årsenhet i matematikk, norsk, engelsk og spesialpedagogikk.
- Til videregående skole, utdanningsprogram for studiespesialisering, vil vi ha behov for lærere med undervisningskompetanse i norsk, reiseliv og fysikk og matematikk 1T, S1, R1 og R2

Søknad og CV sendes til soknad@colegio.no

Søknadsfrist: 22. mars

Aktuelle søkere vil bli kontaktet og invitert til intervju i uke 15.

Foto: Adobe Stock

UTDANNINGS
FORBUNDET

Trenger du flere medarbeidere?

Kjøp stillingsannonse og bli eksponert her:

- Stillingskarusellen på Utdanningsnytt.no i 30 dager
- Nyhetsbrevet fra Utdanningsnytt.no
- Sosiale medier
- Stillingsutlysning på Lærerjobb.no

ANNONSEKONTAKT:

Mona Jørgensrud i HS Media

E-post: mj@hsmedia.no

Telefon: 911 73 473

UTDANNINGSNYTT.NO

Lærerjobb.no

kryssord

Innsending

Løsningssetningen med navn og adresse sendes
Utdanning i e-post innen 9. mars:
kryssord@utdanningsnytt.no
To vinnere får boksjekk.

TIL VÆRS ROM		AFFÆRE JAZZ- MUSIKER		HÅLKE UNNE		STANSE		KAFFE- MERKE DEMPE		DEMON- STRA- SJONS- TOG		SKØY EIER		STILLING PARTI
								HER- KOMST PATTE						
						DYR					SVAKT			
UNDERSØKELSE- METODE 3656				RUBID- IUM SMERTE		SMILE		TALK- SHOW 1986-2011						
										HEGREM 2021		PARTI		
UBE- KYMRET TRE		SHOWET SMA- UNGE						STRAM- ME		KILLING STORM- GUD				
SIDE- EFFEKT ENS		HYGGE	ROGN	3. TONE PRESI- DENT ETAT		KRIM- FORFAT- TER	DANS	SVIDDE TØNN- ENE				LEVER		
										SKIPS- FARTSOR- GANI- SASJON SJOKO- LADE				
ELV PROMPE					HOVED- ORGAN- ISASJON 1974-2001	VENDE HØY	3. TONE RETNING	EIE TV- KANAL		LEKER		SUGE MELK	KAFFE- HUS	
				SKEPTIK- ER SJARM										
IRETTE- SETT- ELSE		NESTE GRUNN- STOFF										HÅP		JOD
					YTE	SPISTE MASKIN- PISTOL	KNEIPE FISKER		NIKKEL TIL- SKUER		FLY			
3820 VARIG- HET								HVITE- VARE- MERKE	KOBBE EIER BUICK		FUGL DØDELIG		HAST FYR	
						FISK FUGLE- NEGL				PELS- HÅR	STERKT DESSERT	KNUTE- PUNKT ALLIANSE		
I TILLEGG		FORE- STILLING		PRO- GRAM- LEDER	EI SE		KRYD- DER PÅFUNN					FASE		NADA
				OG UTGIVER		LEGEMS- DEL RAPPER			RELIGION NEDBØR					
SAMMEN- FØYNING	TIDSROM						SELSKAP		FLATE- MÅL	ASTAT		MELKE- PRO- DUKT	MAN PLAGG	
				LEGEMS- DEL										
HUSDYR GROV				UMED- GJØRLIG BRUTAL			TRÆRNE	SVIMMEL NATRIUM		MYNT- ENHET	TITAN	BANNING	SMYKKE STEN	
						KJERRE PATINA			PLANTE	BETALE SVÆRT TØRR			FINNES HELLIG	KLOK- SKAP
PAUSE	ETTER- SKRIFT BY			VENE FAG 2008-2015	NOBEL- PRIS- VINNER I KJEMI									BYRÅ
				TRENE FUGLEN UTROP				AVSLAG TRILOGI			AVLEGGS	STOFF HES		ARTIKKEL ØRSTED
FORVALT- NING- ORGAN								PLUTON- IUM RETNING		KLOKKE		SYKDOM		

FOTO MOSTPHOTOS

Susanne Azevedo Stirø | advokat
hos Raugland Advokatene

FOTO BENEDICTE BELLE

Nye bestemmelser om psykososialt barnehagemiljø

Sommeren 2020 vedtok Stortinget å endre hele barnehageloven. Disse endringene trådte i kraft 1. januar 2021.

En av de sentrale endringene som ble vedtatt, var å lovfeste regler som skal bidra til å sikre at barna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Barnehageloven har hele tiden hatt bestemmelser som understreker at barnehagen skal være et godt sted å være for barna, og bidra til lek, vennskap og trivsel. Loven og den tilhørende rammeplanen har imidlertid i liten grad inneholdt regler om hvordan barnehageeier og personalet skal jobbe for at så er tilfellet.

I den nye barnehageloven paragraf 41 slås det fast at barnehagen skal ha nulltoleranse for krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Formålet med bestemmelsen er å understreke viktigheten av tydelige holdninger fra barnehagens side. Videre følger det av bestemmelsen at de som arbeider i barnehagen, plikter å gripe inn hvis et barn utsettes for krenkelser. Det er derfor viktig at barnehageeier sikrer at personalet har god kunnskap om hva slags handlinger og ytringer som regnes som krenkelser, og hvordan man kan gripe inn på ulike måter. En krenkelse kan være fysisk eller verbal, men den kan også være mer indirekte i form av utfrysning. Plikten til å gripe inn vil derfor kunne handle om alt fra å bryte opp en krangel til å inkludere barnet i lek.

I barnehageloven paragraf 42 er det lovfestet at alle som arbeider i barnehagen, har en aktivitetsplikt, som igjen består av fire delplikter. Personalet plikter å følge med på hvordan barna har det. Videre plikter de å melde ifra til styrer hvis de har mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp slike meldinger på en forsvarlig måte.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt, plikter barnehagen å undersøke forholdet. Under-

søkelsesplikten utløses både når en som arbeider i barnehagen, melder ifra til styrer, og når barnet eller foreldrene sier fra om at barnet ikke har det trygt og godt. Hvor grundige undersøkelser som så kreves, avhenger av den konkrete situasjonen. Kjernen er at barnehagen skal undersøke hva som ligger bak barnets opplevelse.

Den siste delplikten består i å sette inn tiltak for å gjenopprette et trygt og godt barnehagemiljø for barnet. Det er barnehagen selv som vurderer hvilke tiltak som er faglig egnet og tilgjengelige.

Dersom en som arbeider i barnehagen mistenker eller kjenner til at en annen som arbeider i barnehagen krenker et barn, følger det av barnehageloven paragraf 43 at barnehagen har en skjerpet aktivitetsplikt. Kjernen i den skjerpede aktivitetsplikten er at det stilles et skjerpet krav til tempo i saken; forholdet skal straks meldes til styrer, og styrer skal melde videre til barnehageeier. Undersøkelsene i saken skal settes i gang straks.

De nye bestemmelsene om barnehagemiljø bygger i stor grad på tilsvarende bestemmelser i opplæringsloven om skolemiljø. Vi erfarer at det i skolemiljø saker kan være knyttet usikkerhet til den skjerpede aktivitetsplikten og om elevens subjektive opplevelse av å være krenket, skal være avgjørende for om en ansatt har krenket eleven eller ikke. I forbindelse med endringene i barnehageloven har lovgiver presisert at det skal foretas en objektiv og helhetlig vurdering av om noe er en krenkelse. Barnets opplevelse vil være et moment i vurderingen, men vil ikke være avgjørende. Samtidig er det på det rene at barnets subjektive opplevelse av å bli krenket uansett forplikter barnehagen til å sette inn tiltak, da det barnet ikke opplever barnehagemiljøet som trygt og godt.

«En krenkelse kan [...] også være mer indirekte i form av utfrysning.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Terje Skyvulstad | nestleder

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Svekket tiltro til frontfagsmodellen

Lønnsforhandlinger skal tjene flere viktige formål. I privat sektor skal lønnsøkning til de ansatte sørge for at arbeidstakerne får sin rettmessige del av verdiskapningen slik at ikke kapitaleierne stikker av med alt. Både lønnsøkning og avkastning på kapital bør stå i forhold til den økonomiske utviklingen i bedriftene. Frontfagsmodellens hovedfunksjon er at den delen av næringslivet som ikke konkurrerer på det internasjonale markedet, og offentlig sektor må tilpasse seg lønnsevnene i det konkurranseutsatte næringslivet. Samtidig skal modellen sørge for lønnsutvikling som medvirker til at alle sektorer rekrutterer nødvendig kvalifisert arbeidskraft.

Pandemien har på en særlig synlig måte vist hvor sammenvevd de ulike delene av arbeidslivet er. Det gjelder ikke minst forholdet mellom privat og offentlig sektor. Når smitten truer kapasiteten i helsevesenet, må vi stenge ned bedrifter. Når barnehager og skole stenges ned, får næringslivet store problemer. Vår avhengighet av forskning og utvikling av vaksiner og behandlingsformer, kan neppe overvurderes. Kvalitet og omfang av offentlige tjenester kan ikke erstattes av økt eksport av aluminium. Å forbeholde begrepet verdiskapning for privat sektor er meningsløst. For eksempel er gravferdstjenester private, mens fødeavdelinger er offentlige, og selvsagt er ikke verdiskapningen ved gravferder større enn ved fødsler. Det samme gjelder forholdet mellom private og offentlige barnehager: Verdiskapningen er like viktig.

Når man gjennomfører lønnsforhandlinger i konkurranseutsatt sektor, også kalt frontfaget, gjøres det en vurdering av hvilken lønnsøkning denne delen av arbeidslivet kan tåle. Det avtales lønnsøkninger sentralt innenfor en anslått ramme. Denne rammen søker å ta hensyn til at to tredjedeler av lønnsøkningen i dette tariffområdet blir avtalt lokalt. Det er dette anslaget som

så legges til grunn for forhandlinger i de andre tariffområdene. Det sier seg selv at anslaget er usikkert, og statistikken viser at frontfagets lønnsutvikling over tid havner både under og over.

Fjorårets lønnsforhandlinger ble preget av pandemien, og de ble gjennomført seint på året for om mulig å redusere usikkerheten knyttet til hvordan pandemien påvirket økonomien. Rammen i frontfaget ble anslått til 1,7 prosent. Teknisk beregningsutvalg har nå kommet med sin første rapport. Den viser at mens offentlig sektor har holdt seg innenfor rammen, ender privat sektor med en lønnsøkning som til dels ligger langt over. At skjermede næringer som varehandel og finansnæringen ender på en lønnsøkning som nærmer seg det doble av lønnsøkningen i offentlig sektor, er særdeles uheldig. Også frontfaget selv, industrien, ser ut til å ende på et resultat betydelig over anslått ramme.

Dette er et uheldig resultat. Særlig i et år hvor ansatte i utdanning og helse har lagt ned en stor ekstra innsats, mange uten ekstra kompensasjon. Resultatet bidrar rett og slett til å undergrave tilliten til frontfagsmodellen. Særlig fordi oppgjørene i lang tid har medvirket til et lønnsnivå som gjør det vanskelig å rekruttere nok kvalifisert arbeidskraft med høyere utdanning i offentlig sektor.

Resultatet vil uten tvil ha stor betydning for de kommende tariffoppgjørene. Det vil bidra til sterk forventning om at lønnsnivået for utdanningsgruppene i offentlig sektor må heves betydelig mer enn for tilsvarende grupper i privat sektor. Politiske myndigheter må bli ansvarliggjort. De både kontrollerer pengesekken og fungerer som part i forhandlingene. Myndighetene kan ikke gjemme seg og vise til partene som om de er noen helt andre. Og snart er det valg!

«Myndighetene kan ikke gjemme seg og vise til partene som om de er noen helt andre.»

Nå kan du søke stipend

TIL VIDEREUTDANNING: Som medlem kan du søke om midler fra to ulike stipend.

FOTO ADOBESTOCK

Utdanningsforbundet har to stipendordninger for medlemmer – stipend fra Videreutdanningsfondet og stipend fra Oslo Lærerinnelags fond.

Du kan søke på stipendene på våre nettsiden innen fristen 1. mai 2021.

Stipend fra Videreutdanningsfondet

Tar du videreutdanning på minst 60 studiepoeng, kan du søke om stipend fra Videreutdanningsfondet. Stipendbeløpet kan være inntil 10 000 kroner for 60 studiepoeng, og inntil 20 000 kroner for 120 studiepoeng. Videreutdanningen må være påbegynt ved søknadsfristens utløp.

Stipend kan tildeles søkere innenfor følgende to områder for 2021:

- Praktisk-estetiske fag (kroppsoving, kunst og håndverk / kunst, kultur og kreativitet, mat og helse, musikk).

- Fremmedspråk (f.eks. engelsk, fransk, spansk, tysk) og andrespråkspedagogikk

Du må ha vært medlem i Utdanningsforbundet i minst tre år for å kunne få stipend.

Stipend fra Oslo lærerinnelags fond

Kvinnelige lærere ansatt i grunnskolen i Norge kan søke om stipend til videreutdanning og forskning.

Prioriterte områder er:

- Ligestilling og kjønn
- Kjønnsperspektivet i pedagogikken
- Doktorgradsstudier

Forskningen må være innenfor det pedagogiske området og relatert til grunnskolen. Videreutdanningen må være på minst 60 studiepoeng innrettet mot grunnskolen. Du må ha vært medlem i Utdanningsforbundet de siste tre årene for å kunne få stipend. Videreutdanningen eller forskningen må være påbegynt før søknadsfristens utløp.

Visste du at...

- Hvert år mottar mellom 50 og 100 medlemmer stipend for å ta videreutdanning.
- Totalt har det blitt delt ut stipender for rundt én million kroner de siste årene.

Les mer om stipendene og kriteriene for tildeling på udf.no/stipend

Kurs

Lærdom etter et pandemi-år

9. mars blir det digitalt seminar med temaet: Hva har vi lært om skole og barnehage i løpet av korona-tiden? Hvilke utfordringer står vi i fortsatt, er det nye muligheter, hva med veien videre? Ledere, forskere og praksisfeltet deler sine erfaringer og funn på det todelt seminar. Vi starter med skole, avslutter med barnehage. Møt blant annet Guri Melby, Marte Blikstad-Balas, Anna Hagen Tønder, Ellen Os, Kristin Schultz og Steffen Handal.

Trengs eksamen?

10. mars samler vi fagpersoner fra praksisfeltet og academia til digital debatt om eksamen. Er det fortsatt slik at eksamen er nødvendig som et objektivt og rettferdig mål på sluttkompetanse? Eller er eksamen utdatert og overmoden for å erstattes av mer presise, varierte og moderne vurderingsformer? Møt Guri Melby, Kristin Schultz, Tony Burner, Sigrid Blömeke, Rita Helgesen og Steffen Handal.

UTDATERT ELLER IKKE? Trenger vi eksamen?

FOTO LEIF HARBØE/FICKR

Traumatisert utvikling

17. og 18. mars arrangerer vi kurset «Når utvikling blir traumatisert?» med Mari Kjølseth Bræin, psykologspesialist fra RVTS Øst. Her får du en innføring i traumerelaterte lidelser generelt og komplekse traumer spesielt. Deltakerne får opplæring i ulike verktøy som er hensiktsmessige i en skole- og barnehagehverdag - som kan bidra til å styrke læringskapasiteten hos utsatte. Kurset er digitalt. Kursavgift.

Les mer på www.udf.no/kurs

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Gjør klart for Barnehagedagen 2021!

Vi inviterer alle landets barnehager til å markere barnehagedagen 9. mars. Årets tema er barnehagens arbeid med natur og miljø, med slagordet: «Små steg for kloden».

Barn skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen, står det i barnehagelovens formålsparagraf. Men hvordan arbeider barnehagene for at barna skal lære å ta vare på naturen? Hvordan bidrar barn og barnehagen i kampen mot klimautfordringene? Og hvordan involverer barnehagen foreldrene i sitt arbeid med dette temaet?

Det inviterer vi barnehagene til å synliggjøre tirsdag 9. mars.

Natur og miljø i rammeplanen

Årets tema er forankret i rammeplanen som sier dette om natur og miljø:

• Fra Kapittel 1 - Barnehagens verdigrunnlag: Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn.

• Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at

barna opplever tilhørighet til naturen.

• Fra Kapittel 9 - Natur, miljø og teknologi: Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen.

Vi vet at det foregår masse spennende arbeid med dette i barnehager rundt omkring i landet. Og vi håper så mange som mulig vil dele sine erfaringer og kunnskap på Barnehagedagen 9. mars.

Oppvarming med webinar

Som en oppkjøring til årets barnehagedag inviterer vi til gratis webinar 1. mars. Her møter du både forskere og en barnehagelærer som kan gi inspirasjon til videre arbeid med natur og miljø i barnehagen. Vi oppfordrer dere til å bruke anledningen til å se på sammen med kollegaer.

Les mer og meld deg på nå:
www.udf.no/barnehagedagen2021

● Barnehagedagen

• Utdanningsforbundet, Fagforbundet og FUB (Foreldreutvalget for barnehager) står bak Barnehagedagen.

• Ett av målene med å ha en slik dag er å synliggjøre barnehagens innhold både for beslutningstakere, foreldre og for samfunnet generelt. Og å få forståelse for de viktige prosessene som foregår i barnehagen.

• Når barnehager over hele landet synliggjør hvordan de arbeider med samme tema, kan det øke kunnskapen om barnehagens viktige arbeid og mandat.

Plakat til årets barnehagedag

Til barnehagedagen lages det alltid plakater som kan henges opp i barnehagen eller der man har et arrangement. Plakatene finnes i to versjoner på fem skriftspråk - bokmål, nynorsk, lulesamisk, nordsamisk og sørsamisk. Den ene versjonen er original, mens den andre har et tekstfelt der dere kan skrive på egen tekst ved arrangementer og lignende. Du finner den på nettsiden vår om barnehagedagen.

Korona: Er lærere mest et middel for åpne skoler og barnehager?

Finn alle episodene på iTunes, Acast, SoundCloud, Spotify eller via udf.no.

Er kunnskapen om smittespredning og mutantsmitte fra barn og ungdom god nok?

Rimer kunnskapen godt med smittevernreglene i skole og barnehage? Dette er tema i episode 66 av podkasten Lærerrommet der kunnskapsminister Guri Melby, overlege Margrete

Greve-Isdahl ved Folkehelseinstituttet og lærer Heidi Granberg ved Slemdal skole i Oslo er gjestene.

Lærerrommet gir innsikt i ulike tema innen utdanningsfeltet, og er for alle som er engasjerte i barnehage, skole eller innen høyere utdanning.

GJESTER: I episode 66 er lærer Heidi Granberg, kunnskapsminister Guri Melby og overlege Margrete Greve-Isdahl gjester.

FOTO PRIVAT/MARTE GARMAN/FHI

Barnehagedagen 2021

FAGFORBUNDET

UTDANNINGS
FORBUNDET

fub
FAGFORBUNDET
UTDANNINGSFORBUNDET

Bli med på markeringen!

Dere avgjør selv hvordan dere markerer dagen i deres barnehage. Som inspirasjon har vi på nettsiden også lagt ut artikler fra fagpersoner som omhandler temaet. Les og bli inspirert. Her er også materiell fra Utdanningsdirektoratet, Utdanningsforskning og Naturfagsenteret, som kan brukes når dere jobber med natur og miljø i barnehagen.

LAST DEN NED:
Plakatene til årets barnehagedag finnes på fem skriftspråk og kan printes ut og henges opp.

ILLUSTRASJON UTDANNINGSFORBUNDET

Har du riktig bilforsikring?

Med vår bilforsikring får du gode dekninger til en gunstig pris.

Vi har to ulike forsikringer der vår kaskoforsikring, Bil Ekstra, er den vi anbefaler. Da får du mange nyttige tilleggsdekninger, blant annet parkerings-skade, maskinskade, tap av bilnøkkel og bilberging fra egen adresse. Vår delkaskoforsikring kan være aktuell dersom du har en eldre bil. Uansett hvilken forsikring du velger, får du 75 prosent bonus fra start.

Les mer om våre bilforsikringer på udf.no.

VIKTIG: Velg riktig forsikring til din bil.

FOTO ADOBESTOCK

– Trenger klima- og bærekraftskompetanse

– Myndighetene må tilrettelegge for at lærere i barnehage, skole og høyere utdanning får kunnskapen de trenger for å kunne gjøre jobben sin, sier Utdanningsforbundets leder Steffen Handal.

Utdanningsforbundet har gjennomført en undersøkelse blant medlemmer, tillitsvalgte og pedagogstudentene om klima- og bærekraft. Flertallet av dem som har svart, mener arbeidet for at barn, elever og studenter skal få kompetanse om klima- og bærekraftig utvikling, bør ha førsteprioritet for forbundet.

– Myndighetene, i samarbeid med lærerprofesjonen, må legge til rette for at lærere får tid, kunnskap, rammer og ressurser til å virkeliggjøre og prioritere arbeidet med å fremme bærekraftig utvikling i skoler og barnehager, sier Handal.

Han mener undersøkelsen avdekker et behov for større fokus fra myndighetene på bærekraft og klima innen utdanning.

– Lærerutdanningene må sikre at alle lærere og barnehagelærere har kompetanse til å undervise i de tverrfaglige temaene i fagfornyelsen. Mål om å fremme bærekraftig utvikling er også nedfelt i rammeplan for barnehagen, fastslår Handal.

I bærekraftsmål 4.7 står det:

Innen 2030 sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetansen som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling.

– Dette forplikter barnehager, skoler og høyere utdanning. Barn, unge og studenter skal altså ikke bare lære om bærekraftsmålene, klima og miljøutfordringene. De skal tilegne seg kompetansen som trengs for selv å leve et liv som bidrar til en bærekraftig utvikling av samfunnet, sier Handal.

Undersøkelsen viser ellers at mer enn halvparten av medlemmene ønsker at tillitsvalgte skal fremme forslag om tiltak som kan gjøre arbeidsplassen mer klimavennlig og bærekraftig overfor ledelsen.

FOKUS: Medlemmer og tillitsvalgte i Utdanningsforbundet ønsker mer søkelys på klima og bærekraft, viser en ny undersøkelse.

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene dine kan du, og de du er glad i, sammen få en litt tryggere hverdag og en litt bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset deg i ditt yrke og de ulike livsfasene du er i.

- Reiseforsikring
- Innboforsikring
- Grunnforsikring
- Uføreforsikring
- Livsforsikring
- Barneforsikring
- 70+ forsikring
- Person 3i1 forsikring
- Studentforsikring
- Husforsikring
- Bilforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til husdyrforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemstilbud

- Boliglån hos Nordea Direct
- Billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

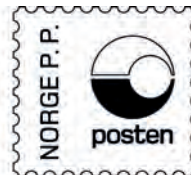
Har du riktig bilforsikring?

Hos oss kan du velge mellom kasko- og delkaskoforsikring. Kasko gir best dekning til en veldig god pris, og er den vi anbefaler for de aller fleste. Har du en eldre bil, holder det kanskje med delkasko. Uansett hvilken forsikring du velger, får du 75 % bonus fra start.

Les mer på udf.no/bilforsikring

UTDANNINGS
FORBUNDET

Hvilen

DESIGNTANK FOTO NICOLAS TOURENC

Produsert i Skandinavia

Minimalt vedlikehold

200 RAL-farger

250 svanemerkede produkter

Livstidsgaranti mot rust

vestre.com

Bestill gratis katalog:
post@vestre.com